

TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE MİSYONERLİK VE MİSYONERLERİN YETİM FAALİYETLERİ

RAMAZAN 2016

İHH
İNSANİ YARDIM VAKFI

İNSAMER
İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Ramazan 2016

Hazırlayan: Sevgi Altundal Hajdari

Yayına hazırlayan: İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi

İHH İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı

Büyük Karaman Cad. Taylasan Sok. No: 3 Pk. 34230 Fatih/İstanbul

Telefon: +90 212 631 21 21 | Faks: +90 212 621 70 51

www.ihh.org.tr | info@ihh.org.tr

www.ihhakademi.com

İÇİNDEKİLER

- 4 HİSTİYANLIK DİNİ VE MİSYONERLER
- 6 MİSYONERLİĞİN BAŞLANGICI
- 10 MİSYONERLİĞİN KURUMSALLAŞMASI
- 11 ORTA ÇAĞ'DA MİSYONERLER
- 15 TARİHTEN GÜNÜMÜZE MİSYONER GRUPLAR
- 18 MİSYONERLERİN METOTLARI
- 21 GÜNÜMÜZDE HİSTİYAN YARDIM KURULUŞLARI VE MİSYONERLER
- 32 AFRIKA'DA MİSYONERLER
- 35 ORTADOĞU'DA MİSYONERLER
- 37 BALKANLARDA MİSYONERLER
- 39 ASYA'DA MİSYONERLER
- 42 İHH YETİM ÇALIŞMALARI
- 44 İHH TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN YETİM KONULU ORGANİZASYONLAR
 - 44 1. YETİM DAYANIŞMA GÜNLERİ
 - 45 2. "HER SINIFIN BİR YETİM KARDEŞİ VAR" KAMPANYASI
 - 45 3. ULUSLARARASI ÇOCUK BULUŞMALARI
 - 46 4. DÜNYA YETİMLER GÜNÜ
- 47 YETİM VE YETİM HANE ÇALIŞMALARI KONULU İLMİ TOPLANTILAR
 - 47 1. İHH YETİM HANE YÖNETİCİLERİ TOPLANTISI
 - 47 2. YETİM ÇALIŞTAYI
- 48 YETİM HANE ÇALIŞMALARI
- 50 SONUÇ
- 53 İHH YETİM ÇALIŞTAYI NİHAİ BİLDİRGESİ
- 58 SONNOTLAR

GİRİŞ

Misyonerlik tarih boyunca hiçbir zaman sadece inanç ile sınırlı bir faaliyet alanı olmamıştır. Bugün son iki yüzyılın dünya tarihini okurken misyoner kurumlara ve bu kurumların toplumlar ve ülkeler üzerindeki etkilerine dair birçok çarpıcı bilgi ile karşılaşyoruz. Kültürel, toplumsal, ekonomik ve en çok da politik planlar için Hristiyan inancının kullanıldığını ve bu durumun bizzat misyonerler tarafından kayıt altına alındığını görüyoruz. Sömürgeciliğin ayrılmaz bir parçası olan misyonerlik bugün hâlâ dünyanın birçok bölgesinde yardıma muhtaç insanların mahrumiyetleri üzerinden ülkelere nüfuz etme aracı olarak kullanılmaktadır. Misyonerlik görevi ile dünyanın farklı bölgelerinde eğitim, sağlık ve insani yardım alanlarında faaliyet yürüten kişi ve kurumlar, çalışmalarını esnasında insani değerleri ve dinî öğretileri hiçe sayarak toplumları köleleştirmiştir. Hâlihazırda sivil toplum kuruluşu kisvesi altında dünyanın en fakir ve yardıma muhtaç bölgelerine giden misyonerler, uluslararası ekonomik ve siyasi planlara ve emperyalist ajandalara hizmet etmektedir. Yardıma muhtaç toplumlarda en zayıf grubu oluşturan çocuklar ise misyonerlerin en öncelikli hedefidir; zira küçük yaşlarda misyoner kurumlarda *endoktrine* edilen (beyni yıkanan) yetim ve yardıma muhtaç çocuklar, büyüdüklerinde kendi toplumlarına gönderilerek misyonerlik çalışmalarının devamı sağlanmaktadır. Toplumlara dizayn etmek için “tohum ekmek” olarak değerlendiren bu yöntem, misyonerler tarafından yüzyıllardır kullanan bir metottur.

Hristiyanlık Dini ve Misyonerler

Bugün dünyada yaklaşık 2,2 milyar insan Hristiyanlık inancına mensup; yani 7 milyarı aşkın nüfuslu dünyamızın %30'undan fazlası Hristiyan.¹ Hristiyanlık dini içerisinde Katolik, Ortodoks ve Protestan kiliseleri başta olmak üzere irili ufaklı 21.000 cemaat ve grup olduğu ifade edilmektedir.² Dünyada Hristiyan nüfusun artış hızı göz önüne alındığında misyonerlik faaliyetlerinin oluşturduğu tehdit daha iyi anlaşılabilir. 1910 yılında 600 milyon olarak kaydedilen dünyadaki Hristiyan nüfus, 2010 yılı araştırmalarına göre 2,2 milyarı bulmuştur.³ Sadece yüzyıl içerisinde yaşanan bu hızlı artış, misyonerlerin son yüzyıldaki yoğun çalışmalarının bir sonucudur. Hristiyanlığın ana kıtası olan Avrupa, gerek nüfus artış hızının yavaşlaması gerekse yaygınlaşan sekülerizm anlayışı sebebiyle 1900'lerde dünya Hristiyan nüfusunun %66'sını oluştururken, bugün sadece %20'sini oluşturmaktadır. Hristiyanlığın 20. yüzyılda en fazla artış gösterdiği kıtalar Asya ve

Afrika kıtalarıdır. Günümüzde toplam Hristiyan nüfusun %35'i bu iki kıtada yaşamaktadır. Oysa yüzyılın başında adı geçen iki kıtada yaşayan Hristiyanlar, toplam Hristiyan nüfusun sadece %5'ini oluşturuyordu. Başka bir ifade ile 20. yüzyılın başında Asya ve Afrika kıtalarında toplam 25-30 milyon civarında Hristiyan mevcutken bugün bu rakam 700 milyona ulaşmış durumdadır.⁴

20. yüzyıla genel olarak baktığımızda, 1900 yılından günümüze dünya nüfusunun 3,7 kat arttığını görmekteyiz. Yüzyıl boyunca Avrupa kıtasında yaşayan Hristiyan nüfus 1,5, Kuzey Amerika'da 3,6 kat artarken Asya'da 14,6, Afrika'da ise 38,3 kat artmıştır. Afrika kıtası 1900'lerde Hristiyan nüfusun sadece %1'ini barındırırken bu rakam bugün %23 olarak ifade edilmektedir. Bu araştırma, günümüzde Avrupa ve Afrika kıtasındaki Hristiyan nüfusun birbirine eşit olduğunu göstermektedir.⁵ Misyonerlerin altın çağı olarak bilinen 19. ve 20. yüzyıllarda yaşanan bu değişim ancak Afrika kıtası üzerinde yürütülen yoğun misyonerlik çalışmaları ile açıklanabilir. Ayrıca Batılı devletlerin Afrika kıtasında ekonomik ve siyasi olarak ne kadar aktif oldukları göz önünde bulundurulduğunda, misyonerlik ve sömürgecilik arasındaki yakın ilişki de ortaya çıkmaktadır.

Latince “*missio*” teriminden gelen “*misyon*” kelimesi “yetki, görev” anlamlarındadır. Buna göre “*misyoner*” kelimesinin sözlük anlamı “görevli, yetkili kişi”dir. Terim anlamı olarak ise bir kişi veya bir grubun Hristiyanlık öğretilerini ulaştırmak için farklı toplumlara gönderilmesi anlamına gelmektedir.⁶ Aynı şekilde “*misyonerlik*” de belirli bir grubun veya bölgenin Hristiyanlaştırılması için Hristiyanlar tarafından yapılan faaliyetlere verilen isimdir. Hristiyanlık inancı İsa Mesih anlayışına dayanmaktadır. Bugünkü Hristiyanlığın teolojik kökenleri İsa

Mesih'in çarmıhta öldürölmesi ve üç gün sonra dirilmesi gibi bir dizi olayla açıklanmaktadır. Hz. İsa hayatta iken yazılı bir mesaj bırakmamıştır. Hristiyanlığın kutsal kitap olarak kabul ettiğı ve Hz. İsa'nın hayatını ve mesajını anlatan İncil ve diğer Hristiyan kaynaklar, Hz. İsa'dan sonra yazılmıştır. Bugün Hristiyanlar tarafından kabul edilen dört farklı İncil bulunmaktadır.

Hristiyan inancında Tanrı'nın oğlunu yeryüzüne göndermesi veya Kutsal Ruh'un dünyaya gönderilmesi gibi çeşitli örneklerle açıklanan "görevlendirilme" mefhumu kutsal bir anlam içermektedir. Bu sebeple Hristiyan inancı içerisinde ciddi teolojik farklılıklarla birbirinden ayrılmış olan mezhepler ve kiliseler dahi, bu "görevlendirilme" ve "Hristiyan olmayan toplumları Hristiyanlaştırma" konularında hemfikirdir.

Bugün Batı'da birçok üniversitede misyonerliğin teolojik dayanakları ve metodolojisi üzerine yapılan çalışmaları

değerlendiren bir bilimsel disiplin olarak *misyoloji* (*missiology*) bölümü yer almaktadır. Çeşitli Hristiyan kiliselerinin kurduğu üniversiteler ve ilahiyat fakülteleri altında hizmet veren din görevlileri, özellikle Hristiyan olmayan coğrafyalarda misyoner olarak görev alacak öğrenciler yetiştirmektedir.

Bilimsel bir çalışma alanı olarak son yıllarda üniversitelerde kendilerine varlık alanı açan misyonerler, günümüzde "misyonerlik" teriminin yüzyıllardır oluşturduğu negatif imajı değiştirebilmek için faaliyetlerini farklı isimler ve terminolojilerle ifade etmeye başlamışlardır. Bunlar içerisinde *evanjelizm*, *diyalog*, *inkültürasyon* terimleri ön plana çıkmaktadır.⁷ 1965 yılının Ekim ayında toplanan İkinci Vatikan Konsülü Hristiyanlık içindeki diğer mezheplerin ve diğer dinlerin Katolikler nazarında konumunu değerlendirmiştir. Bu toplantı sonrasında ilan edilen deklarasyondan anlaşılacağı üzere Kilise, misyonerlik çalışmalarında farklı bir yol izleme kararı almıştır.⁸

Misyonerliğin Başlangıcı

Teolojik olarak Hristiyanlar misyonerlik faaliyetlerini Hz. İsa'nın "...öyleyse dağılın ve Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına bütün halklardan havariler edinin" (Matta İncili, 28: 19) sözüne dayandırmaktadır. Buna rağmen bugünkü anlamda ilk misyon faaliyetinin Pavlus tarafından başlatıldığı ve bizzat Pavlus'un Antakya-Kudüs çevresinden Anadolu'ya, Yunanistan'a ve Makedonya'ya olmak üzere üç misyon seyahati düzenlediği kayıtlarda yer almaktadır.⁹ Pavlus'un bu seyahatlerde aldığı notlar ve farklı topluluklara yazdığı Hristiyan inancını yayma amaçlı mektuplar, bugünkü misyonerlik faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Özellikle kutsal kitabı dinde temel referans sayan Protestan cemaatler için bu kayıtlar bağlayıcı bir özellik taşımaktadır.

Hristiyan tarihinde Pavlus önemli bir şahsiyettir, zira Hz. İsa'dan sonra kendisini İsa'nın havarisi

ilan ederek bugünkü Hristiyan teolojisinin temellerini oluşturacak fikirleri ortaya koymuştur. Tarihsel olarak Hz. İsa, Filistin'deki Yahudi topluluğu içinde doğmuş ve onlara Hz. Musa'nın öğretilerini hatırlatma görevi ile gönderilmiştir. Kur'ani bakış açısı ile Hz. İsa'ya, Allah tarafından bahşedilen mucizelerin yanında, Hz. Musa'nın şeriatından farklı bir şeriat verilmemiştir. Hristiyanlığın bugün benimsediği teoloji, Pavlus tarafından ortaya atılan bazı mistik iddiaların zamanla din adamları ve siyasi otoritenin düzenlediği konsey toplantılarında oluşmuştur. Dolayısıyla yine Pavlus tarafından ortaya koyulan misyonerlik anlayışı ve metotları da bundan dolayı oldukça tartışmalıdır. Misyonerlik Batı Hristiyanlığının en temel pratiklerinden biridir, zira Hristiyan eskatolojisinde¹⁰ dünyanın kurtuluşu ve Tanrı'nın vaadinin

gerçekleşmesi, bütün dünyanın Hristiyanlaştırılmasına bağlıdır. Kilisenin yüzyıllardır belirli aralıklarla düzenlediği konsey toplantılarında “misyonun henüz tamamlanmadığı” konuşulur ve misyonerliğe daha fazla önem verilmesi gerektiği vurgulanır.

Örneğin Halkları Hristiyanlaştırma Konseyi tarafından 8 Mayıs 2000 tarihinde organize edilen “Papalık Misyonerlik Cemiyetleri Ulusal Başkanları Yıllık Toplantısı”nda açılış konuşması yapan Konsey Başkanı Kardinal Josef Tomko, misyonerliğin Hristiyanlıktaki dinî temellerini anlattıktan sonra; “İsa’dan 2000 yıl sonra misyon hâlâ tamamlanamamıştır. 6 milyar insanın sadece 1/3’ü Hristiyan, 2 milyar Hristiyan’ın da sadece 1 milyar kadan Katolik’tir.” diyerek misyonerlik çalışmalarının artarak devam etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu ifadeler Kilise’nin tüm dünya insanlarını Katolik yapma niyetinde olduğunu ve bu amaç için gayret ettiğini göstermektedir.¹¹ Kardinal Josef Tomko mevzubahis konuşmasında çeşitli kıtalarda yürütülen faaliyetleri özetlerken şu istatistiklere yer vermiştir:

İstatistiklere göre 20. yüzyılın en başarılı misyonerlik faaliyeti Afrika kıtasında yaşanmıştır. 1900 yılında 2 milyon olan kıta Katolik nüfusu bugün 111 milyona ulaşmıştır. Bu rakam toplam nüfusun %15’ine tekabül etmektedir. Afrika’daki misyonerler Kuzey Afrika’da yer alan Müslüman devletlerde sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Dünya nüfusunun %60’ının yaşadığı Asya kıtası göreceli olarak misyonerliğin sonradan hızlandığı

kıtadır. Kıta nüfusunun %85’i Hristiyan değildir. Kıtadaki Katolik nüfus 105 milyon civarındadır. Orta Asya ülkelerinden Kazakistan’da misyon başlatılmış olup Çin ile ilgili olarak da fırsatlar değerlendirilmektedir. Papalık, Dünya Misyonerlik Günü vesilesiyle elde edilen bağışların da katkısıyla özellikle fakir bölgelerde bulunan kurumlara yaptığı yardımları arttırmıştır. Yardım edilen kilise sayısı kısa sürede 877’den 1.045’e, büyük seminer sayısı 99’dan 374’e, seminerlerde yardım edilen öğrenci sayısı 50.000’e, yardım yapılan görevli sayısı 400.000’e ulaşmıştır. Ayrıca birçok küçük kilise, dispanser, ilk yardım merkezi ve eğitim projesine de katkıda bulunulmuştur.¹²

Pavlus’un kendi döneminde çeşitli topluluklara yaptığı misyon seyahatlerini konu alan anlatılar ve gönderdiği mektuplardan onun misyonerlik metodunun “Hristiyanlaştırma” üzerine inşa edilmiş olduğunu görmek mümkündür. Pavlus, Korintlilere yazdığı mektupta şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Ben özgürüm, kimsenin kölesi değilim. Ama daha çok kişi kazanayım diye herkesin kölesi oldum. Yahudileri kazanmak için Yahudilere Yahudi gibi davrandım. Ben Kutsal Yasa’nın (Musa hukukunun) denetimi altında olmadığım halde, Yasa altında olanları kazanmak için onlara Yasa altındaymışım gibi davrandım. Tanrı’nın yasasına sahip olmayan değil de Mesih’in yasası altında olan biri olarak Yasa’ya sahip olmayanları kazanmak için Yasa’ya sahip değilmişim gibi davrandım. Gücsüzleri kazanmak için gücsüzlerle gücsüz oldum. Ne yapıp ne edip bazıları kurtarmak için herkesle her şey oldum.” (1 Kor., 9: 19-22).¹³

Bu şekilde Pavlus'un ortaya koyduğu, toplumları Hristiyanlaştırma amacına ulaşmak için her yolun mubah olduğu doğrultusundaki öğretisi, yüzyıllardır Hristiyan misyonerlerin başvurduğu metotların teolojik temellerini oluşturmuştur.

Tarihî süreçte Hristiyanlık inancı, Roma imparatorları tarafından benimsendikten sonra, misyon faaliyetlerinin baskı ve şiddet içerdiği bilinmektedir. Siyasi otorite ile bütünleşen Hristiyanlık, resmî ideolojinin belirlediği inanç ve öğretiler dışında kalan diğer bütün kiliselere karşı savaş ilan etmiştir. Özellikle Doğu kiliseleri¹⁴ bu süreçte baskılara maruz kalmış, resmî ideolojiyi kabul etmeye zorlanmıştır. Hristiyanlık tarihinde teolojik konular siyasi otorite tarafından

düzenlenen toplantılarda kararlara bağlandığı için, Roma imparatorları dinî yetkileri olmasa bile bu toplantılarda alınan kararları etkilemiştir. Dolayısıyla imparatorluğun siyasi çıkarlarına aykırı olan bütün inançlar askerî güç ve şiddetle bastırılmıştır. Dördüncü yüzyıldan itibaren farklı bir Hz. İsa ya da Hz. Meryem inancını benimseyen akımlar ana kilise tarafından sapkınlıkla itham edilmiş ve takibat altında tutulmuşlardır. Roma ve Bizans dönemlerinde bu şekilde baskı ve şiddete maruz kalan Doğu Hristiyanları, yedinci yüzyıldan itibaren Müslüman yönetimler içerisinde ehlikıtap statüsünde kalmayı tercih etmiştir.

Hristiyanlığın yayılması konusunda Pavlus'un öğütlediği metotlarla Filistin-Suriye bölgesinden başlayarak Kuzey

Afrika ve Anadolu topraklarında yoğun bir misyonerlik çalışması yapan ilk dönem Hristiyanları için dönüm noktası, İmparator Konstantin (274-337) tarafından Hristiyanlığın Roma'nın resmî dini olarak kabul edilmesi olmuştur. Sonraki birkaç yüzyıl içerisinde Hristiyan misyonerler Papalığın görevlendirmesi ile Çin'den Kuzey Avrupa'ya kadar birçok bölgeye ulaşmış ve toplumları Hristiyanlaştırmak konusunda çalışmalar yapmıştır. İlk dönem misyonerlik çalışmalarında İncil'in farklı dillere çevirisi önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca Hristiyanlığı kabul eden toplumlarda kilise inşa edilmesi ve kiliselerin eğitim, fakirlere yardım gibi konularda topluma hizmet vermesi de ilk dönem misyonerliğinin etki alanını genişletmiştir.

İlk dönem Hristiyanlığı ile ilgili bilinmesi gereken önemli bir husus da dinî tebliğ ve irşad amacı ile Hz. İsa'nın öğretilerini yaygınlaştırmaya çalışan ilk dönem Hristiyanlarının Pavlus'un öğretileri ile hareket eden misyonerlerin işbirlikçiliği sonucu siyasi otoriteler tarafından baskı altında tutulmuş olduğu ve hatta tehdit olarak görülüp ortadan kaldırıldıklarıdır. Hristiyanlığın teolojik ve felsefi temelleri din adamlarının yaptığı toplantılarda tartışılarak karara bağlanmaya çalışılmış ve bu kararları kabul etmeyen gruplar ana kilise dışında tutulmuştur. Dolayısıyla Pavlus Hristiyanlığının vazgeçilmez bir öğesi olan misyonerlik faaliyetleri ve misyonerlerin hedefleri siyaset-din ortaklığı ile belirlenmiştir.

Misyonerliğin Kurumsallaşması

Hristiyan misyonerler Papalığın yönlendirmesi ve tavsiyesi ile faaliyet gösterdikleri için kilise kurumsallaştığında misyon çalışmalarının meşruiyeti de artmıştır. Kilisenin kurumsallaşması, Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile oluşan siyasi boşluğun kilise tarafından doldurulması ve kilisenin dinî-dünyevi iktidar olarak Avrupa sahnesine çıkması ile başlamıştır. Erken dönemlerden itibaren Roma ve Bizans imparatorluklarından aldıkları siyasi ve askerî destekle gerek Avrupa'da gerekse Anadolu'da yoğun bir misyon faaliyeti yürüten Hristiyanlar, Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü sonrası otoritesini ve etki alanını genişleten Roma Katolik Kilisesi ile misyonerlik çalışmalarını bütün dünyaya yaymıştır.

Erken dönemlerden itibaren çeşitli konularda farklılıklar gösteren Doğu ve Batı Hristiyanlığı arasındaki çatışmalar zamanla daha da derinleşmiştir. Batı Roma Kilisesi Doğu'ya yönelik misyonerlik faaliyetlerinde Hristiyan olmayan halkların yanı sıra Doğu Hristiyanlarını da hedef almaya başlamıştır. Yunanca konuşan Doğu kiliseleri ve Latince konuşan Batı kiliseleri gerek kültürel gerekse

İncil'in tercümesinden kaynaklanan farklılıklardan dolayı karşılıklı birbirlerini aforoz etmişlerdir. Siyasi ve dinî konularda yaşanan anlaşmazlıklar ve otorite iddiaları ile bozulan Doğu-Batı kilisesi ilişkileri 1054 yılında resmî olarak iki kilisenin birbirini Hristiyanlık dışı ilan etmesi ile tamamen kopmuştur. Bu tarihten itibaren Batı Avrupa, Roma merkezli Katolik Kilisesi altında toplanırken, Balkan topraklarından başlayarak İran'a kadar uzanan Doğu Hristiyanları İstanbul'daki Ortodoks Kilisesi'ne bağlı kalmışlardır. Hristiyanların tarih boyunca yaşadığı ayrılıkların öncelikli sebebi Hristiyanlık dinî esaslarının dönemsel ve siyasi çıkarlar için değiştirilmesi, imparatorların bizzat dinî oturumlar düzenlemeyi talep etmesi ve bu oturumlara başkanlık etmeleridir. Bunun yanında İsa Mesih'in Tann'nın oğlu olup olmadığı, Hz. Meryem'in kutsallığı, Kutsal Ruh'un mahiyeti, İsa Mesih'in iradesinin Tann'nın iradesinden farklı olup olmadığı, hem Tanrı hem oğul olan İsa Mesih'in ne zaman Tanrı ne zaman oğul olduğu, heykellerin Tann'nın yansıması mı yoksa kendisi mi olduğu, din adamlarının evlenip evlenemeyeceği, ekmek-şarap ayininde yenilecek ekmeğin mayasız

ekmek olup olmadığı gibi birçok konuda görüş ayrılığı yaşamış olan bu iki mezhep, sadece ideolojik ve siyasi olarak değil özellikle Orta Çağ'da yürütülen Haçlı Seferleri ile askerî olarak da birbirlerine karşı savaşmıştır.

Misyon anlayışı her iki mezhep için de önemli bir yere sahip olsa bile Ortodoks Kilisesi altında bulunan Ermeni, Sırp, Rus, Bulgar gibi Hristiyanlığı mensubu oldukları etnisite ile aynı kabul eden toplumlarda misyonerlik çalışmaları

çok yoğun yaşanmamıştır. Katolik Kilisesi ise Ortodoks Hristiyanlar da dâhil olmak üzere Katolik Kilisesi dışında kalan herkese Hristiyanlığın mesajının götürülmesi ve halkların kiliseye bağlanması için misyon grupları göndermiştir. Katolik Kilisesi'nin dinî konulardaki katı tutumu ve misyon anlayışı, önce Avrupa kıtasında yaşanan karanlık Orta Çağ dönemine sebep olmuş, sonrasında ise bütün dünyayı etkileyen sömürgecilik anlayışı ortaya çıkmıştır.

Orta Çağ'da Misyonerler

Avrupa tarihinin en karanlık dönemlerinden biri olan Orta Çağ (500-1500 yılları arası), savaşlar ve yoksulluk sebebiyle halkın büyük bir çoğunluğunun zor şartlarda yaşadığı ve buna bağlı olarak birtakım toplumsal trajedilerin vuku bulduğu bir dönemdir. Bu dönemde siyasi savaşların halk üzerindeki etkisini ağırlaştıran bir diğer etken ise, dinî otoritenin elitler tarafında saf tutmasıdır. Roma Katolik Kilisesi'nin putperest Avrupa'yı Hristiyanlaştırmak için kullandığı metotlar oldukça tartışmalıdır. Doğru Kilisesi'nden ayrıldıktan sonra Roma

Katolik Kilisesi Avrupa kıtasının çeşitli bölgelerine gönderdiği misyoner din adamları ile Avrupa kıtasındaki misyonunu tamamlamıştır. Kıtada yer alan krallıklar ve imparatorluklarla desteklenen Hristiyanlık "*Interpretatio Christiana*"¹⁵ (Hristiyan yorumlama) olarak da bilinen misyoner metodu sayesinde her bölgede farklı bir Hristiyanlık anlayışının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Orta Çağ Avrupa'sı siyasi ve ekonomik krizler sebebiyle uzun vadeli, yıkıcı savaşlara sahne olmuştur. Aynı dönemde

Ortadoğu'dan başlayarak hızla dünyaya yayılan İslam dini, Hristiyan krallıklar tarafından bir tehdit olarak algılanmış ve Avrupa Hristiyanlarının birliğini sağlamak için Katolik Kilisesi önderliğinde Haçlı Seferleri düzenlenmiştir. 1095-1291 yılları arasında Hristiyan Avrupa tarafından İslam'ın ilerlemesini durdurmak üzere Papa'nın çağrısı ile başlatılan "kutsal savaşlar", sadece Müslümanları değil, Doğu Hristiyanları olarak bilinen Ortodoksları ve hatta Yahudileri de hedef almıştır. İnsanlık tarihinin en utanç verici dönemlerinden biri olan bu iki yüzyıllık süre içerisinde Doğu'nun şehirleri yağmalanmış ve Katolik inancını kabul etmeyen toplumlar katledilmiştir. Batı Kilisesi'nin Doğu Hristiyanları üzerinden uyguladığı baskı ve şiddetin boyutlarını anlamak için İstanbul'un fethi sırasında Hristiyanlar tarafından söylendiği rivayet edilen "*Türk sanğını Latin kavuğuna tercih ederiz.*" sözü manidardır.¹⁶

Doğu'nun sahip olduğu kültür ve medeniyetten etkilenen Avrupa Hristiyanları, Haçlı Seferleri sonrasında kendi ülkelerindeki dinî ve siyasi otoritelere karşı mücadeleye başlamıştır. Bu dönemlerde ortaya çıkan Reform ve Rönesans hareketleri ile fikir, sanat, siyaset ve bilim alanlarında Avrupa'da ciddi gelişmeler yaşanmıştır. Misyonerlik tarihi açısından incelendiğinde bu gelişmelerin en önemlisi şüphesiz ki Protestanlığın ortaya çıkışıdır.

16. yüzyıldan itibaren Martin Luther başta olmak üzere bir grup reformist, Hristiyanlıkta yeni bir teolojik anlayış ortaya koymanın yanı sıra kilisenin siyasi-dünyevi bir güç olmasını sorgulamaya başlamıştır. Luther ve arkadaşlarının başlattığı bu hareket, Hristiyanlıkta bir öze dönüş hareketidir; zira dinde temel referans olarak kutsal kitabın esas alınması gerektiğini savunan bu grup, kilisenin otoritesini kabul etmemiştir. Bu teolojik ve sosyolojik ayrılıklar

zamanla Kuzey Avrupa'nın önemli bir kesiminin Hristiyanlığın ana gövdesinden Protestanlar olarak kopmasına sebep olmuştur. Roma Kilisesi'nin dinî ve siyasi tavrının savunucusu olan Katolik misyonerler için Protestan Hristiyanlar da misyonerlik çalışmalarının hedef kitlelerinden olmuştur. Bunun yanında Protestan gruplar da kendilerine ait kiliseler inşa ederek kutsal kitabın daha ulaşılabilir olduğu bir sistem kurmuştur. Siyasi otorite ve egemenlik konularında Katolik inancına karşı çıkan Protestanlar, kilise yapılanmasını daha liberal bir çizgide tutmuş olsalar bile siyasi otorite olarak krallıkların egemenliği altına girmiştir. Protestan akım içerisinde yer alıp teşkilatlanan kiliseler zamanla kendi anlayışları doğrultusunda bir misyon ve misyonerlik anlayışı geliştirmiştir. Tıpkı Katolikler gibi onlar da Protestan Kilisesi dışında kalan bütün grupları misyonerliğin hedef kitlesi olarak kabul etmiştir. Avrupa Hristiyanlığının iki önemli kolu olan Protestanlar ve Katoliklerin Ortodoks Hristiyanlar üzerindeki misyon çalışmaları zamanla Protestan veya Katolikleşmiş Süryani, Ermeni benzeri farklı grupları ortaya çıkarmıştır.¹⁷

Misyoner grupların Katolik ve Protestan kiliseleri tarafından dünyanın farklı bölgelerinde görevlendirilmeleri Avrupa tarihinde "coğrafi keşifler" olarak adlandırılan dönemde artış göstermiştir. Ekonomik ve askerî amaçlarla dünyanın çeşitli bölgelerine keşif gemileri gönderen Avrupa krallıkları, bu gemilerde din adamlarının da bulunmasına özen göstermiş, keşfedilen bölgelerde halkın Hristiyan inancı ile tanışması için yapılan çalışmalara destek olmuştur. Özellikle deniz yolu ile ulaşılan bölgelerde Avrupa topraklarında bulunmayan madenler ve bitkiler keşfedilmiş, değerli görülenler gemilerle Avrupa'ya taşınmıştır. Bu dönemde Avrupalı sömürgeci kâşifler tarafından dünyanın birçok bölgesindeki yerli halklar değersiz görülerek köleleştirilmiş ve toprakları işgal edilmiştir. Dinî ve ahlaki açıdan oldukça problemli olan

bu tür uygulamalarla dünyanın pek çok bölgesini siyasi iktidarları altına alan Avrupa krallıkları, yerli halkları etkisiz hale getirmek için dini, bir propaganda aracı olarak kullanmıştır. Kilise tarafından "misyon" anlayışı ile açıklanan bu sömürge sistemi, ahlaki açıdan ise "ilkel halkları medenileştirmek" olarak adlandırılmıştır.

Hristiyan olmayan bütün toplumları medeniyete ve kurtarılmaya muhtaç gören Batı düşüncesi, birkaç yüzyıl

içerisinde dünya halkları için büyük bir tehdit ve yıkım sebebi olmuştur. Misyonerlik çalışmaları ve sömürgeci Avrupa krallıklarını desteklemek hususunda Protestan ve Katolik kiliseler Afrika'nın, Asya'nın ve Amerika'nın yerli halklarını Hristiyanlaştırmak konusunda âdeta yarışmıştır.

Sömürgeci Batı imparatorluklarının siyasi ve ticari amaçlarına ulaşmaları adına koloni ülkelerinin vatandaşlarını Hristiyanlaştırma görevi üstlenen misyonerler için 19. yüzyıl parlak bir dönem olmuştur. Bu dönemde misyonerler ve sömürgeci devletlerin idarecileri birlikte çalışarak gelişmemiş bölgelerin Batılıların kontrolünde olmasının bu bölgelerin çıkarlarına hizmet edeceği fikrine buralardaki halkı inandırmışlardır. Hristiyan olmanın Batılılaşmanın bir gereği olduğu öğretilmiştir.¹⁸ Bu dönemde misyonerlerin faaliyetleri dolaylı veya doğrudan, dinî öğretilerin dışına çıkmış; bu durum siyasi, coğrafi,

sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda misyonerleri buralara gönderen ülkelerin lehine, söz konusu ülkelerin ise aleyhine sonuçlar doğurmuştur.

Celal Öney'in Amerikalı misyonerlerin 20. yüzyılda Osmanlı topraklarında yürüttüğü faaliyetleri konu alan makalesinde¹⁹ ifade ettiği üzere, bugün uluslararası anlaşmalarla yabancı devletlerin diğer devletler üzerinde siyasi ve ekonomik hegemonya kurması engellenmiştir. Ancak günümüzde Hristiyan Batı ülkelerinin gelişmekte olan ülkelere sivil toplum kuruluşu görünümünde sızmaya çalışmaları, eğitim kurumları açmaları, yerli halktan kendi fikirlerine ve planlarına hizmet edecek kişileri siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda desteklemeleri hep bu amaca hizmet eden usullerdir. Bu hegemonya anlayışı ile misyoner kurumlar, bağlı bulundukları ülkelerin uluslararası planlarına hizmet etmek üzere desteklenmektedir.

Tarihten Günümüze

Misyoner Gruplar

Misyoner grupların faaliyetlerini ve amaçlarını anlamak için bu grupların çeşitli özelliklerinden haberdar olmak önemlidir. Tarih boyunca bazı gruplar belirli bölgelerde çalışmalarını yoğunlaştırmış, sonuç olarak da o bölgelerde etki sahibi olmuşlardır. Belirgin özellikleri olan bu misyoner grupların kullandıkları metotlar ve amaçlar tespit edilerek bunlara karşı gerekli önlemler alınabilir.

Cizvitler (Jesuit): Bu grup, 1534 yılında Hristiyan olmuş bir İspanyol askeri olan İgnatios tarafından kurulmuştur. Misyonerlik çalışmalarını eğitim kurumları açarak yürüten Cizvitler, Katolik Kilisesi'ne bağlıdır. Sadece erkeklerden oluşan ve yaklaşık 17.000 üyesi bulunan en büyük misyoner gruptur. Özellikle Amerika ve Hindistan'da yoğun olmakla birlikte dünyada altı kıtada 112 ülkede bulunmaktadır. Avrupa'da Protestan ve Anglikan Hristiyanlara karşı oldukça acımasız olan Cizvitler, 1537'de Papa tarafından misyonerlik için onaylandıktan sonra Paraguay, Japonya, Kanada ve Etiyopya gibi çok geniş bir coğrafyaya dağılmışlardır. Avrupa'da açtıkları okullar dönemin en iyi okullarıdır. Buralarda yetişen eğitilmiş ve donanımlı gençler sayesinde bütün devletlere ve yapılar sızmayı başarmışlardır. Okullar inşa etmek, üniversiteler ve kolejler kurmak Cizvitlerin öncelikli faaliyetlerindendir. Ayrıca yurtlar ve hastaneler açarak halk ile kaynaşmayı da amaçlamaktadırlar. 1583 yılında İstanbul'da bulunan TS. Benoit Okulu Fransız kralı tarafından Cizvitlerin idaresine verilmiştir. Bu kurum Osmanlı topraklarındaki Cizvit faaliyetlerinin

merkezi olmuştur. Papalık tarafından faaliyetleri denetlenemeyen ve Güney Amerika, Rusya ve Uzakdoğu gibi zorlu görev bölgelerinde bile etki sahibi olan Cizvit tarikatı, 1773 yılında Papa tarafından feshedilmiş ve bütün hakları elinden alınmıştır. 1814 yılında yeniden yapılandırılan tarikatın bu süreçte daha da büyüdüğü iddia edilmektedir. Cizvitler, Amerika başta olmak üzere birçok ülkede üniversiteler ve kolejler açarak gençleri Hristiyanlaştırmaktadır. Bugün Katolik Kilisesi'nin başındaki Papa Francis de bu göreve seçilen Cizvit tarikatına mensup ilk papadır.

Metodistler: Metodist Hristiyanlar Protestanlık mezhebinin bir alt grubu olarak 18. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Doktrin olarak sadaka vermeyi, fakire iyi davranmayı ve misyon faaliyeti için istekli olmayı öncelemektedirler. Bugün dünyanın çeşitli ülkelerinde okul, hastane ve yetimhane gibi kurumların Metodist Hristiyanlar tarafından kurulduğu görülmektedir. Toplumun bütün kesimlerine Hristiyanlık mesajının ulaştırılması için çalışan Metodist Hristiyanlar, işçi sınıfı ve hapisanelerdeki suçlular da dâhil toplumdan dışlanmış veya hor görülen gruplara yönelik misyonerlik çalışmaları yürütmüşlerdir. İngiltere'de işçi sınıfının oluşmasında büyük etkisi olan Metodist Kilise, Amerika'da çok sayıda siyahi kölenin kendilerini tercih etmesi sebebiyle "siyahi kilise" olarak isimlendirilmiştir.

Fransiskanlar: Bu cemaatin kurucusu Assisili Aziz Francis'tir. 1182 yılında zengin bir tüccarın oğlu olarak doğan Francis, genç yaşında

babasının servetini terk ederek fakir bir hayat yaşamayı tercih etmiştir. Aziz Francis, Hristiyanları fakir, sakat, yetim ve bakıma muhtaç insanlara yardım etmeye çağırmıştır. Bu ilkeler doğrultusunda şekillenen Fransiskenlik basit ve fakirlik içerisinde bir hayat yaşamayı ve insanlar arasında dolaşarak misyonerlik yapmayı öğütleyen bir mezheptir. Hayatlarını insanların bağışladıkları ile sürdüren Fransiken rahipler, dilenciler olarak da bilinirler. Aziz Francis, misyonerlik çalışmaları açısından Hristiyan âlemindeki en önemli şahsiyetlerden birisidir. 1219 yılında Mısır'a yapılan Haçlı Seferi'ne katılmış ve Eyyubi Sultanı Melik Kâmil ile görüşmüştür. Savaşta din anlatmanın mümkün olamayacağını, Hristiyanlığı anlatmanın yolunun barıştan geçtiğini ifade eden Aziz Francis, Müslümanlar arasında misyonerlik yapmak isteyen Hristiyanların, bulundukları bölgelerdeki dinî ve siyasi otoriteden izin almalarını, Mesih'i anlatırken tartışmaktan kaçınmalarını, karşı tarafı yargılayan sözlü mücadeleye girmemelerini tavsiye etmiştir.²⁰ Bugün dünyada 30.000'in üzerinde

Fransiken papaz vardır. Sadece ABD'de yüzlerce Fransiken cemiyet ve grup bulunmaktadır. Bunlar geleneklerine uygun olarak okullar, hastaneler, yetimhaneler ve benzeri yerlerde çalışmalar yapmaktadır.

Anglikanlar: Anglikan Kilisesi İngiltere'nin resmî kilisesidir. Protestan mezhebi içerisinde kabul edilmesine rağmen sadece İngiltere'nin çıkarları için çalıştığından Anglikan (İngiltere'ye ait) olarak isimlendirilmiştir. İngiliz sömürgesi olan ülkelerde yaptığı çalışmalar sonucu bugün yaklaşık 80 milyon müntesibi bulunmaktadır. Bulundukları ülkelerde diğer Hristiyan gruplarla birlikte çalışan Anglikanların birçok alt grubu vardır. Alt teşkilatlar arasında coğrafi ve alan merkezli görev dağılımı yapılmıştır. Eğitim ve insani yardım alanlarında faaliyet göstermektedirler. Türkiye'de de bulunan Kilise Misyonerleri Teşkilatı (Church Missionary Society-CMS) Anglikan misyonerlerin en aktif teşkilatıdır. 1800'lü yıllarda, Osmanlı topraklarındaki misyonerlik faaliyetleri için, İncil'in yerel dillere çevrilmesi çalışmaları yaptıkları

bilinmektedir. Bugün İngiltere'nin siyasi ve ekonomik çıkarları adına bütün dünyada propaganda ve misyonerlik çalışmaları yapmaktadırlar. Batılı yardım kuruluşlarının birçoğunun Anglikan gruplarla ortak çalışmaları vardır.²¹

Dominikenler: Vaaza önem verdikleri için Vaizler olarak da bilinen Dominikenler, yaşadıkları toplum içerisinde İncil'in ancak ilim yoluyla anlatılabileceğine inanmışlardır. Orta Çağ'da üniversitelerdeki öğretim görevlilerinin büyük çoğunluğu Dominiken'dir. Bu grubun esas amacı sapıklıklara karşı Hristiyanlığı muhafaza etmektir. Misyonerlik anlayışlarındaki temel yaklaşım ise Hristiyan yapılmak istenen toplumun dilini öğrenerek onlarla detaylı şekilde tartışabilmektir. 13. asırda çok sayıda Dominiken misyoner Kuzey Afrika'ya gönderilmiştir. Farabi ve İbni Rüşd'ün eserlerini inceleyerek Batı'da tanınmalarını sağlayan Thomas Aquinas Dominikenlerin önde gelenlerindendir.²² Bugün dünyada 7.000 üzerinde Dominiken vaiz ve yüzlerce rahibe grubu vardır.

Yehova Şahitleri: 1870'li yıllarda Hristiyan bir din adamı olan C.T. Russal tarafından kurulan Yehova Şahitleri mezhebi, diğer gruplardan farklı olarak teslis inancına sahip değildir. Tanrı Yehova'ya inanan ve İncil'in yorumlanmasında diğer mezheplere katılmayan bu grup, kendi İncil tercümeleri ve tefsirleri ile misyonerlik yapmaktadır. Felsefi anlamda ana akım Hristiyanlardan oldukça farklı düşünceleri olan Yehova Şahitleri, misyonerlik konusunda bireysel çalışmalar yürütmektedir. Hristiyanlık inancını yaygınlaştırmak için kapı kapı dolaşan Yehova Şahitleri, Hristiyanlık inancını İsa Mesih'in yaşadığı yıllarda olduğu gibi yaşadıklarını iddia etmektedirler. Üyelerin vaftiz edilmesi ve haftalık düzenli toplantılara katılması gerekmektedir. Bugün dünyanın birçok ülkesinde kapı kapı dolaşarak Hristiyanlığı anlatan ve kitaplar dağıtan Yehova Şahidi Hristiyan vardır.

Misyonerlerin Metodları

Hristiyan misyonerlerin kullandıkları metotlar, Yeni Ahit'te Pavlus tarafından ifade edildiği üzere günün ve toplumun şartlarına göre değişebilmektedir. Bu sebeple Batı ülkelerinde ister belirli bir kiliseye bağlı olsun ister bağımsız olarak misyon çalışmasına katılmaya gönüllü olsun, bütün misyonerler gerekli eğitimlerden geçirilmektedir. Üniversite ve kolejlerde örgün eğitim içerisinde teorik olarak belirli bir bölgede çalışma yapmak üzere eğitilen misyonerler, yaygın eğitim için de tecrübe kazanacak şekilde yönlendirilmektedir.

Ahmed Hamdi Paşa (1871-1935)²³ misyonerler üzerine kaleme aldığı ve hatırat niteliğinde olan *Misyoner: İngiliz Misyoneri Nasıl Yetiştiriliyor?* isimli kitabında Ortadoğu ve Osmanlı topraklarında yaşayan misyonerlerin hem Hristiyanlığı yaymak hem de bölge ile ilgili bilgi toplamak için yürüttükleri faaliyetleri ayrıntılı olarak kayıt altına almıştır. Bu kayıtlar arasında misyoner yapıların nasıl örgütlendikleri şu şekilde ifade edilmektedir.

"Protestan olan her ülkede misyoner şirketleri vardır. Her şirketin tüzüğü ve bir yönetim şekli bulunmaktadır. İngiliz misyonerleri dört

sınıftır. Birinci sınıf ve en büyükleri mürşitlerdir, bunlara profesör diyorlar. İkinci tabakası misyonerler; üçüncü takım ise misyoner yardımcıları; dördüncü kısım da gönüllü misyoner öğrenci derneğidir. Bu şirkete 'Students Volunteer Missionary Society' diyorlar. Bir de ayrıca misyoner kadın cemiyeti ve şirketi vardır ki, bu şirket asıl İngiliz misyoner şirketinin bir şubesidir. (...) Misyonerlerin her sınıfının maaşları ve ayrıca özel ödenekleri vardır. Bankalarda kendi adlarına yazılı paralar mevcuttur. İstedikleri kadar alabilirler. Fakat en uygun yere harcarlar. Şimdiye kadar bir misyonerin bu paraları kötüye kullandığı işitilmemiştir. Görev uğrunda hayatını veren misyonerlerin ailelerini İngiltere hükümeti ölünceye kadar mesut ve bahtiyar olarak yaşatmaya mecburdur. Bir misyonerin kendisine verilen görevi başarıya ulaştırmaktan başka düşüncesi yoktur."²⁴

Amerikalı misyonerlerin Osmanlı topraklarındaki faaliyetleri üzerine araştırmalar yapmış olan Mehmet Ali Doğan da bir çalışmasında şu ifadelere yer vermektedir:

"Amerikalı misyonerler hangi tür topluluklarda ne tür faaliyetlerde bulunmaları gerektiğini belirlemek amacıyla bölgede gezmişler ve gördükleri hemen her şeyi Boston'daki merkeze

bildirmişlerdir. Bilhassa bir topluluğa yönelik misyon açma amacı varsa o topluluğun dili, dini, örfü, âdetleri, gelenekleri, eğitim seviyesi yaşadığı bölgenin coğrafi özellikleri ve benzeri konular hakkında Amerikalı misyonerler ayrıntılı yazılar yazmış ve bu yazıların birçoğu ABD'deki gazete ve dergilerde yayınlanmıştır.”²⁵

Günümüze daha yakın bir başka çalışma ise, 1985 yılı verilerine göre sadece Katolik Kilisesi tarafından yürütülen bazı faaliyetleri şu şekilde sıralamaktadır:

İlkokul çalışmaları: 21 milyon öğrenci

Ortaokul çalışmaları: 11 milyon öğrenci

Katolik kolej ve üniversiteleri: 2,1 milyon öğrenci

Anaokulu: 5.800

Desteklenen hastane: 6.500

Dispanser/sağlık merkezi: 12.000

Yaşlı ve engelli evi: 10.000

Yetimhane çalışmaları: 6.200²⁶

Merkezi Roma'da bulunan Papalık Aziz Peter Cemiyeti'nin 2000 yılında yaptığı bazı faaliyetler ise şöyle sıralanmaktadır:

Finanse edilen seminer sayısı: 904

Burs verilen seminer öğrencisi sayısı :81.343

Kaydedilen yeni üye sayısı:8.276

Yetiştirilerek ataması yapılan papaz sayısı: 1.877

Yetiştirilen papaz yardımcısı sayısı: 9.693

Ayrıca, gerek Roma gerekse Afrika'nın çeşitli ülkelerinde düzenlenen uzmanlık kurslarına devam eden 595 öğrenciye verilen burs, yine Roma'da çeşitli üniversitelere devam etmekte olan 57 farklı ülkeden 343 papaz ve 21 farklı ülkeden 81 rahibenin iâşe ve ibate giderleri bu kurum tarafından karşılanmıştır.

Bugün misyonerler tarafından kullanılan metotların en dikkat çekicileri; *Interpretatio Christiana* (Hristiyan yorumlama), *inkültürasyon*, *kontekstualizasyon*, *dinler arası diyalog*dur.

a. Interpretatio Christiana:

Hristiyan misyonerler tarafından erken dönemlerden itibaren kullanılan bir yöntemdir. Yerli halkın inanış ve pratikleri Hristiyan inancına uygun şekilde yorumlanmaktadır. Bu metot halkın Hristiyan inancını kabul etmesini kolaylaştırmak için kullanılmaktadır. Bu şekilde Hristiyan misyonerler Roma ve Mısır inanışında yer alan birçok putperest pratiği Hristiyan doktrini içerisinde açıklamıştır. Örneğin pek çok kültürde bahar bayramı olarak kutlanan Paskalya Yortusu, Hristiyanlar tarafından dinî öğelerle desteklenerek Hristiyan bir kimliğe büründürülmüştür.

b. inkültürasyon: Bir inanışı ya da anlayışı yerli kültürün içine sokma,

adaptasyon sağlama yöntemidir. Yerli kültürün Hristiyan inancını etkilemesi ya da Hristiyan inancın yerli kültürü etkilemesi olarak tanımlanan bu metot, misyonerlerin Hristiyanlığı yaygınlaştırmasına yardımcı olmak amacıyla. Örneğin; 2000'li yıllarda Malezya ve Endonezya'da çok tartışılan Hristiyan grupların Allah kelimesini kullanma talebi, Müslüman halkın kafasını karıştıracığı gerekçesiyle mahkeme tarafından reddedilmiştir.

c. Kontekstualizasyon: Hristiyan misyonerler, İncil tercümeleri ve tefsirlerinde kullanılan bu metotla Hristiyan inancı ile diğer dinler ve kültürler arasında bir bağlantı kurmayı amaçlamaktadır. Bu şekilde İncil içinde geçen ifadelerin yerli kültürde karşılığı olan ifade ile karşılaştırılması ve bu yolla yerli halkın Hristiyanlığa yakınlaştırılması amaçlanmaktadır. Örneğin; İncil'de adı geçen peygamberlere Müslümanların kullandığı Arap isimleri vererek İncil'de anlatılan hikâyenin Davut (as) ya da

Musa'ya (as) ait olduğunu iddia etmek kontekstualizasyon metodu ile misyonerlik yapmak demektir.

d. Dinler arası diyalog: Yukarıda zikredilen metotların uygulanması ile ortaya çıkan din algısı Hristiyanlık açısından oldukça problemli ve yanıltıcıdır. 21. yüzyılda misyonerlik çalışmalarından başarı elde edemeyen Vatikan tarafından İkinci Vatikan Konsülü'nde alınan kararlar hızla uygulamaya konulmuş ve diğer dinlerle diyalog kurma çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında İbrahimî dinler, tolerans vb. birçok terime vurgu yapılmış ve İslam-Hristiyanlık-Yahudilik dinlerinin ortak bir atadan neşet ettiği fikri ortaya konulmuştur. Dinî anlamda mutlak bir doğru olmadığını ve bütün dinlerin aynı ilah tarafından gönderildiğini öğütleyen bu metot, dinler arasında diyalog ve hoşgörü zemini oluşturma yanında, dinlerin sadece bir kültür ögesi olduğu fikrini de yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır.

Günümüz Hristiyan Yardım Kuruluşları ve Misyonerler

Hristiyan misyoner grupların sadece dinî propaganda misyonu taşımadıkları, bağlı bulundukları ülkelerin siyasi ve ekonomik çıkarları için de çalışmalar yaptıkları yukarıda ifade edilmişti. Bu çalışmaların en yoğun olduğu alanlar ise sivil toplum ve insani yardım alanlarıdır. Bu konularda faaliyet gösteren Hristiyan kurumların sayısı oldukça fazladır. Hristiyanlık inancında önemli bir yeri olan sadaka, bağış vermek, ihtiyaç sahibine yardım etmek gibi prensipler üzerine inşa edilen yardım kuruluşları, kilise ve Hristiyan halkın desteği ile dünyanın her bölgesinde faaliyet yürütmektedir. Bugün dünyada önde gelen uluslararası insani yardım ve sivil toplum kuruluşları arasında açıkça Hristiyan olduğunu ifade eden birçok kurum vardır. Bu kurumların yardım ettikleri kişileri din değiştirmeye zorlamadıkları ileri sürülürken, yardım faaliyetlerini Hristiyanlık propagandası yaparak dinî öğretilerle birlikte gerçekleştirmeleri de normal karşılanmaktadır. Hristiyan kimliklerini gizlemeyen kurumlar, yardım faaliyetlerini kiliseler ve din adamları kanalıyla organize etmektedirler.

Bunun yanında uluslararası yardım organizasyonlarında, Birleşmiş Milletler (BM) gibi üst yapılar altında projelendirilen çalışmalara partner olarak katılan birçok Hristiyan kurum vardır. Uluslararası fonları kullanarak yardıma muhtaç coğrafyalarda çalışmalar yapan Hristiyan kurumlar, bu toplumlarda Hristiyanlığı yaygınlaştırmak, Hristiyanlık sembollerini daha görünür kılmak gibi amaçlara hizmet etmektedir.

Dünya kamuoyunun haberdar olamadığı Afrika kıtasının ücra bölgelerinde veya

çalışmaların kayıt altına alınamadığı Çin gibi kapalı devletlerde, bu kurumların çalışmalarının etkilerini bilmek maalesef mümkün olamamaktadır. Fakat bu ülkelerdeki Hristiyan nüfusun hızlı artışı, misyonerlerin buralardaki yoğun çalışmalarının bir ispatıdır. İnsani yardım alanında yapılan çalışmalarda dinî öncelik gözetmenin hukuki ve ahlaki olarak yanlış olduğu, bu alanda çalışan bütün kurumlar tarafından kabul edilmesi gereken bir konu olmasına rağmen, Hristiyanlığın ayrılmaz parçası olan misyonerlik çalışmaları dünyanın birçok bölgesinde bu yönüyle karşımıza çıkmaktadır.

Afet bölgeleri başta olmak üzere dünyanın birçok yardıma muhtaç coğrafyasında faaliyet gösteren Hristiyan yardım kuruluşları, kayıt altına alınmayan çalışmalarla yerli halkı Hristiyanlaştırmak için çeşitli metotlar kullanmaktadır.

Hristiyan kurumların yardım faaliyetlerini kiliseler ve din adamları aracılığıyla yürütmeleri ve mağduriyetleri sebebiyle zayıf olan insanları kendi din ritüelleri içerisine dâhil etmeleri oldukça yaygın bir uygulamadır. Özellikle çocuklara ve gençlere yönelik çalışmaları ile Hristiyan kurumlar, bulundukları ülkelerde “tohum ekme” görevini yerine getirerek yardımı sağlayan ülkeye, kuruma ve kişilere olan bağımlılığı artırmayı amaçlamaktadır. Sömürge sistemi kaldırıldıktan sonra Batılı Hristiyan ülkelerin diğer ülkeler üzerinde siyasi ve ekonomik planlar yapabilmesine imkân veren misyonerlik sistemi, bugün en çok yetimleri ve kimsesiz çocukları hedef almaktadır.

Yetimlere ve bakıma muhtaç çocuklara yönelik çalışmalar yapan uluslararası Hristiyan yardım kuruluşlarından önde gelen bazıları şunlardır:

Christian Alliance for Orphan/CAFO (Yetimler için Hristiyan İttifakı):

180’den fazla Hristiyan kurumu kiliseler ortaklığında birleştiren bir çatı kuruluş olan CAFO, 2004 yılında farklı disiplinlerden misyoner Hristiyanların bir araya gelmesi ile oluşturulmuştur. Yıllık CAFO Zirvesi, Hristiyanların ibadet günü olan pazar günlerini yetimler için çalışmalar yaparak geçirmeyi yaygınlaştıran Yetim Pazarı, yetimler için yerel kiliseleri harekete geçirmeyi amaçlayan Global Hareket Girişimi ve yetimlerle ilgili araştırma ve istatistiklere uygun metodolojiler ve stratejilerin oluşturulduğu *Orphan and Vulnerable Children/OVC* araştırma birimi gibi çalışmaları vardır. Yetimlere ve yardıma muhtaç çocuklara yönelik çalışmalarını aileyi ve toplumu kalkındırma, koruyucu aile, evlat edinme ve kiliselere düşen roller olarak sınıflandıran CAFO, üye ve partner kuruluşlarla dünyanın birçok bölgesinde misyonerlik faaliyetlerini sürdürmektedir. Kurumun istatistiklerinde verilen bilgiler misyonerlik çalışmalarının boyutlarını ortaya koyması açısından oldukça dikkat çekicidir. Buna göre sadece CAFO’ya üye Çin’de faaliyet gösteren 23 misyoner kurum vardır. Aynı şekilde Afrika kıtasında batıda Liberya’da 16 CAFO üyesi misyoner kurum faaliyet gösterirken doğuda Etiyopya’da 18 kurum, Tanzanya’da 14 kurum listelenmiştir. Asya kıtasında ise Hindistan’da tam 40 CAFO üyesi misyoner kurum yetimlere yönelik çalışmalar yapmaktadır. Amerika kıtasında da yoğun şekilde faaliyet gösteren misyoner kurumların Latin Amerika’da Meksika, Nikaragua, Honduras gibi ülkelerde Hristiyan Avrupa’ya oranla daha fazla bulunması, misyoner Hristiyanların siyasi ve ekonomik planlarının bir göstergesidir. CAFO’nun dünya yetimleri hakkında ortaya koyduğu istatistikler ise şöyledir:

- Dünya çapında toplam yetim çocuk sayısı: 150 milyon
- Sadece annesini kaybetmiş olanlar: 34,5 milyon
- Sadece babasını kaybetmiş olanlar: 101 milyon
- İki ebeveynini de kaybetmiş olanlar: 17,6 milyon
- Sokaklarda veya bakım evlerinde yaşayanlar: 2-8 milyon
- Son 10 yılda evlat edinme yoluyla Amerika'ya getirilen çocuk sayısı: 179.719
- Sadece 2014 yılında evlat edinilen çocuk sayısı: 64.41
- 2014 yılında en çok çocuk evlat edinilen ülkeler: Çin, Etiyopya, Ukrayna, Haiti ve Güney Kore.

CAFO tarafından organize edilen bütün programlarda dinî öğretilerin ve kilisenin merkezî bir rol üstlenmesi, Hristiyan misyoner kurumların bireysel ve kolektif olarak uyguladıkları bir metottur. Örneğin yetimhane ve bakım evlerinden yaş sınırı sebebiyle ayrılmak zorunda kalan çocuklara verilen mesleki eğitim, onların yetişkin olarak topluma adapte

olmasını sağlamayı amaçlarken bu program (*Aging Out*) kapsamında manevi ilgi ve himaye, kilise ve toplumun desteği gibi çalışmalarla misyonerlik faaliyetleri de yürütülmektedir.

CAFO Zirvesi olarak adlandırılan yıllık toplantılarda ise dünyanın çeşitli bölgelerinden gelen koruyucu aileler, evlat edinmiş aileler, dinî liderler, sivil toplum kuruluşu çalışanları, gönüllüler ve girişimcilerin katılımlarıyla yetimlere yönelik yardım faaliyetlerinin iyileştirilmesi için planlamalar yapılmaktadır. Bu zirvede yetimlerin yararına olacak her türlü fikrin ve projenin gündeme getirilip değerlendirildiği, ayrıca yetim çocuklar için kermes ve bağış kampanyaları düzenlendiği bilinmektedir. CAFO Zirvesi'ne katılan ailelerin çocukları için de yine İncil ve yetimler temalı aktivite hazırlanmış bir çocuk zirvesi organize edilmektedir.²⁷

SOS Children Çocuk Köyleri: 1949 yılında 2. Dünya Savaşı'nda yetim kalan çocuklar için Avusturya'da bir yetim köyü inşa edilmesi ile faaliyetlerine başlayan SOS Children kurumu, 1970'lerden itibaren dünyaya açılarak 500'den fazla çocuk köyü inşa etmiştir. Bugün çeşitli programlarla 1,2 milyon

çocuğa ve yetişkine hizmet vermektedir. 2013 yılı verilerine göre 82.000'in üzerinde çocuk toplam 554 SOS Çocuk Köyü'nden ve 600'ün üzerindeki gençlik merkezinden istifade etmektedir. “Her çocuk için sevgi dolu bir yuva” sloganıyla hareket eden SOS Children, çalışma prensiplerini “anne, kardeşler, yuva ve toplum” şeklinde açıklamaktadır. SOS Çocuk Köyleri'nde düzenli ve doğal bir aile ortamı sağlamak için çocuklar farklı yaşlarda 10'ar kişilik gruplar halinde bir SOS annesinin himayesine verilmekte ve çocuklar arasında “kardeşlik, anne, aile” kavramları çerçevesinde gerçek bir ebeveyn ilişkisi kurmak için çalışmalar yapılmaktadır. Bu şekilde kurulan 30 ila 40 evden oluşan çocuk köylerinde

aynca toplu faaliyetler için inşa edilmiş tesisler de yer almaktadır. Böylelikle çocukların toplumdan soyutlanmadan yaşaması için imkân sağlanmaktadır. SOS Çocuk Köyleri'ne çocukların psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli disiplinlerdeki uzmanların da gönüllü destek verdiği bilinmektedir. Kurum içerisinde görev alan yetişkinler bu görev için gerekli eğitimlere tabi tutulmaktadır. Çocuk bakımında belirli bir standart oluşturmak için çalışan SOS Children, bu konuda uluslararası birimlere de öncülük etmekte; aileyi güçlendirme projeleri, aile temelli bakım projeleri, eğitim projeleri, acil yardım desteği ve çocuk hakları savunuculuğu alanlarında çalışmalar yapmaktadır.²⁸

World Without Orphans/WWO (Yetimsiz bir Dünya):

WWO kendisini “her çocuğun sevgi dolu kalıcı bir aile ile Kutsal Babasını bilerek büyümesi için global bir hareket” olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda “Tanrı bizi evlat edindi. O babasızların Babası’dır.” sloganıyla yetim çocukların evlat edinilmesi projesine öncülük etmektedir. WWO, 2010 yılında Ukrayna’da yetimler için bir araya gelen Ukraynalı Hristiyanları örnek alarak global bir harekete dönüşmüştür. Yerel Hristiyan gruplarla her ülkede bulunan çocukların, yetimlerin, evlat edinme için uygun olanların durumları hakkında istatistiksel çalışmalar hazırlayan WWO, ülkelerdeki yerel birimlerle çalışmaktadır. Örneğin *Ukrayna Without Orphans* tarafından hazırlanan raporda, toplam 8 milyon çocuğun yaşadığı Ukrayna’da 96.000 çocuğun yasal yetim statüsünde olduğu ve 27.000 yetimin evlat edinilmek için uygun olduğu ifade edilmektedir. *West Afrika Without Orphans* toplantısı ise Batı Afrika’da 12 ülkeden 25 yetim çalışması sorumlusunu bir araya getirmeyi ve kilise çevresinde yetim faaliyeti yürüten rahiplerin teşviki ile yerli Hristiyanların yetim evlat edinmelerinin yaygınlaştırılmasını sağlamayı hedeflemektedir. Aynı şekilde dinî propagandanın yasak olduğu Tacikistan gibi ülkelerde de “acil durumlarda

yapılması gerekenler, kriz yönetimi, afet sonrası atılacak adımlar vb.” başlıklar altında düzenledikleri mesleki eğitim ve yetenek kazandırma programlarıyla faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu şekilde Hristiyanlığın yaygın olmadığı bölgelerde hazırladıkları eğitim programları ve müfredatlar ile ülkelere nüfuz edebilmektedirler. Kuruluşu itibarıyla oldukça yeni sayılan bu oluşum, dünya çapında örgütlenme konusunda hızla çalışmalar yaparak Hristiyan kurumları bir araya getirmek amacıyla konferanslar ve toplantılar düzenlemektedir. Dünya genelinde 60 ülkeden 450 Hristiyan din adamının katılımıyla 2016 yılının Şubat ayında gerçekleştirilen “Global Forum”da katılımcılar; savaşlar, yoksulluk ve afetler sebebiyle mağdur olan çocukları evlat edinmenin onları sadece maruz kaldıkları fiziksel zor şartlardan kurtarmak demek olmadığını, ayrıca Tanrı’yı tanıtarak ve İncil’in öğretilerini benimseterek yetimlerin ilahî kurtuluşa ermelerini de sağlamayı amaçladıklarını vurgulamışlardır.²⁹

World Vision (Dünya Vizyonu):

1950 yılında kurulan Hristiyan evanjelik yardım kuruluşu olan World Vision, 100 kadar ülkede yardım faaliyetleri yürütmektedir. İnsani yardım, kalkınma ve insan hakları savunuculuğu gibi programlar üstlenen kurum, çalışmalarını

Hristiyanlık inancı üzerine bina etmektedir. Misyon olarak Yuhanna İncil’inde geçen “*Bense insanlar yaşama, bol yaşama sahip olsunlar diye geldim.*”³⁰ ayetini benimseyen kurum, İsa Mesih’in izinden giderek yardıma muhtaçların ve yoksulun yanında olmak gibi amaçları olduğunu belirtmektedir. Faaliyetlerinin çocuklar üzerine yoğunlaştığını yıllık raporlarından öğrendiğimiz kurum, 4,2 milyon çocuğa sponsor olduğunu, tertip ettiği kalkınma programları ile 62 milyon çocuğa fayda sağladığını ifade etmektedir. %60’ını çocukların oluşturduğu 8 milyon insana beslenme yardımı yapan World Vision, ayrıca sağlık alanında da büyük kitlelere ulaşmaktadır. Hristiyan inancını savunduğunu açıkça ifade eden kurum, ayrıca yardım faaliyetlerinde yerel Hristiyan gruplardan da yardım almaktadır. Dünyanın çeşitli bölgelerinde 13.000’den fazla kilise ile birlikte çalışan kurum, 25.000’den fazla Hristiyan din adamına insani yardım alanında eğitim vererek istihdam sağlamaktadır. Ayrıca 4,6 milyon çocuk ve gencin kilise merkezli rehabilitasyon programlarına katıldığı ifade edilmektedir.

World Vision 2,79 milyar dolar bütçesi ile dünyanın en büyük yardım kuruluşları arasında yer almaktadır. BM gıda yardımı dağıtım projesinin ana uygulayıcısı olarak 30’dan fazla ülkede saha çalışanı bulunan World Vision kurumunun toplamda 44.000’in üzerinde çalışanı vardır.³¹

Compassion (Merhamet): 1952 yılında kurulan misyoner kimlikli Hristiyan yardım derneği Compassion, çalışmalarını çocuk sponsorluğu konusunda yoğunlaştırmıştır. Dünya çapında toplam 26 ülkede faaliyet gösteren kurumun 1,8 milyon çocuğa sponsor olduğu belirtilmektedir. Sponsorluk faaliyetlerinin merkezinde kiliseler bulunduğu için uluslararası alanda 7.000 kilise ile partner olarak çalışmaktadır. Ayrıca, 657 milyon dolar bütçesi olan Compassion, 158.000 çocuk ve anneye İsa Mesih’in mesajını ulaştırdığını ifade etmektedir. Compassion, Hristiyan kurumlar arasında en prestijli olan ve yaklaşık 15 yıldır *Charity Navigator* gibi yardım kuruluşlarını değerlendiren listelerde, en istikrarlı kurumlar arasında yer almaktadır. Kanada ve İsviçre gibi ülkeler tarafından da resmî olarak desteklenen Compassion kurumu,

Afrika'da Burkina Faso, Etiyopya, Gana, Kenya, Ruanda, Tanzanya, Togo, Uganda; Asya'da Bangladeş, Hindistan, Endonezya, Filipinler, Sri Lanka, Tayland; Amerika'da Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Meksika, Nikaragua, Boliviya, Brezilya, Kolombiya, Ekvador ve Peru'da yetim çocuk sponsorluğu faaliyetleri yürütmektedir. Çocuk sponsorluğunda kurumun üç aşamalı bir operasyonu mevcuttur. Çocuk ölümlerinin yoğun olduğu bölgelerde anne sağlığını gözetim altında tutmak ve bebek ölümlerini engellemek için gerekli sağlık hizmetlerini sunmak birinci aşama olarak kaydedilmiştir. İkinci aşama ise anne babası tarafından bakımı yapılamayan çocukları listelere alarak sponsorluk sağlamaktır. Üçüncü ve son aşama olarak da sponsorluk yaş sınırına ulaşan çocukların ve yetimlerin

kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için gerekli eğitim ve desteğin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu üç aşamada da kiliseler, din adamları ve Hristiyan gönüllüler aktif rol almaktadır.³²

World Orphans (Dünya Yetimleri):

1993 yılında yetimlerin bakımı için Amerikalı evanjelik Hristiyan bir grup tarafından kurulmuştur. Kuruluş, kiliselerin rolünü ve çalışmalarını artırarak ve genişleterek Ev-Merkezli Bakım projesini desteklemiştir. Yetim çocukların bakımı için Hristiyan ailelerin ve din adamlarının kendi evlerinde koruyucu aile olarak hizmet sunmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. 25'ten fazla ülkede kiliselerin iş birliği ile çalışmalar yürütmektedir. Kamboçya'da partner kiliseler aracılığıyla belirlenen yetim çocuklar gönüllü ailelerin yanına yerleştirilmektedir. Bu çocukların yiyecek, okul gibi masrafları kurum tarafından üstlenilmektedir. Çocukların psikolojik ve manevi ihtiyaçları ise yerel kiliseler ve gönüllü Hristiyanların çalışmaları ile karşılanmaktadır. Kurum bu şekilde dünyanın çeşitli bölgelerinde Hristiyan inancının yaygınlaşması için misyonerlik çalışmaları yürütmektedir. Hristiyanlığın yaygın olmadığı bölgelerde veya dinî propaganda yapmanın hukuki olarak yasak olduğu ülkelerde Hristiyan gönüllüler tarafından yetim çocuklara yönelik gerçekleştirilen bu tür faaliyetlerle bu ülkelerdeki Hristiyan nüfusun artışı

sağlanmaktadır. Irak, Etiyopya, Guatemala, Haiti, Hindistan, Çin, Kenya, Nikaragua, Ruanda, Güney Afrika Cumhuriyeti, Uganda World Orphans kurumunun çalışma yaptığı ülkelerden bazılarıdır.³³

Engineering Ministries International EMI:

Hristiyan mühendisler tarafından kurulan organizasyon, dünyanın çeşitli bölgelerinde kalkınma ve yardım faaliyetlerine destek vermektedir. 1982 yılında kurulan Amerika çıkışlı EMI, 1.000'den fazla yardım çalışmasında yer almıştır. Amerika, Kanada, İngiltere, Hindistan, Uganda, Kamboçya, Nikaragua ve Senegal'de faaliyetler yürüten Hristiyan mühendisler ev, okul, hastane gibi yapıların inşa edilmesi, projelendirilmesi gibi çalışmaların yanında su kuyusu açma, tarım tekniklerini geliştirme gibi konularda da hem yardım kuruluşlarına asistanlık yapmakta hem de yerli halka gerekli eğitimin verilmesi için gönüllü olarak faaliyetler organize etmektedir. Kurumun istatistikleri arasında yer alan bölgesel evanjelik Hristiyan nüfus bilgileri şöyledir:

- Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da toplam 576 milyon nüfusun %1,4'ü olan 8,4 milyon evanjelik Hristiyan bulunmaktadır.

- Sahra Altı Afrika'sında toplam 750 milyon nüfusun %20,4'ü olan 145 milyondan fazla evanjelik Hristiyan bulunmaktadır.

- Pasifik bölgesinde toplam 614 milyon nüfusun %5,6'sı olan 36 milyon evanjelik Hristiyan bulunmaktadır.

- Doğu Asya bölgesinde toplam 1 milyar 567 milyon nüfusun %5,7'si olan 86 milyon evanjelik Hristiyan bulunmaktadır.

- Rusya ve Orta Asya bölgesinde toplam 294 milyon nüfusun %0,99'u olan 3 milyon evanjelik Hristiyan bulunmaktadır.

Samaritan's Purse: İsmi İncil'de bir hikâyede İsa Mesih'in "komşunu kendin gibi sev" öğretisinde geçen Samiriyeli kelimesinden almış olan bu kurum, 1970 yılında World Vision'in kurucusu olan Bob Pierce tarafından kurulmuştur. Bugün 100'den fazla ülkede yardım faaliyetleri yürüten Samaritan's Purse'un 20 ülkede resmî ofisi bulunmaktadır. Kurum savaş sebebiyle ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi için Somali, Ruanda, Sudan, Kosova, Afganistan, Irak gibi ülkelerde sağlık yardımları yapmıştır. 1998'de Mitch Kasırgası, 2001'de yaşanan El Salvador depremi, 2004'te Hint Okyanusu'nda meydana

gelen tsunami ve 2005 yılında ABD'deki Katrina Kasırgası sonrasında evlerin inşası ve onarımı için yardım çalışmalarına katılmıştır. Liberya ve Batı Afrika'da ebola ile mücadele için çalışmalar yapmaktadır. *Children's Heart* (Çocuk Kalbi) projesi ile sağlık imkânlarının yetersiz olduğu bölgelerde kalp hastalığı olan çocuklara tedavi ve ameliyat imkânı sunmaktadır. Samaritan's Purse'un yöneticisi koyu bir evanjelik Hristiyan olan Billy Graham'ın oğlu Franklin Graham'dır. Graham 2003 yılında "İslam dininin çok kötü ve zararlı" olduğunu söylemiş, bu sözleri Müslümanların tepkisini çekmiştir. Kurum, Graham'a yöneltilen eleştirilere karşılık, Samaritan's Purse tarafından Irak'ta sürdürülen yardım faaliyetlerini örnek göstermiştir. El Salvador depreminden sonra bölgeye yardım götüren Samaritan's Purse hakkında yardım dağıtırken mağdurlara Hristiyan ibadetlerine katılma şartı uyguladığı şeklinde şikâyetler olmuş, bu şikâyetler sonrasında kurum *USAID* tarafından dinî pratikleri ve yardım faaliyetlerini ayrı tutması konusunda uyarılmıştır. Samaritan's Purse grubu hâlihazırda Suriye'den kaçan ve Avrupa'ya ulaşmaya çalışan mülteciler için Makedonya, Yunanistan ve Hırvatistan'da yiyecek ve sağlık yardımları yapmaktadır.

Bütün faaliyetlerin İsa Mesih adına yapıldığını ve İsa Mesih sevgisinin aşılarmaya çalışıldığını kurumun resmî ifadelerinde görmek mümkündür.³⁴

Yukarıda görüldüğü üzere Hristiyan kurumların bireysel ve kolektif olarak yetim çalışmalarında oldukça aktif oldukları ve bu çalışmaların sponsorluk ve evlat edinme şeklinde organize edildiği söylenebilir. Kiliselerin, yardım faaliyetleri ve yetim çalışmalarında merkezi bir rol üstlenmesi ile hemen her Hristiyan grubun birçok bölgede çalışmalar yaptığı görülmektedir. Yardım çalışmaları ve yetim faaliyetlerinde öne çıkan birkaç kurum şu şekilde sıralanabilir:

- *Orphan Outreach* (Yetimlere Sosyal Yardım)
<http://www.orphanoutreach.co/index.asp>

- *Aid for Orphans Relief Foundation* (Yetimler için Yardım Vakfı)
<https://www.aidorphansrelief.org/>

- *Orphan Care Resources* (Yetim Bakımı Kaynakları)
<http://orphancareresources.org/>

- *Catholic Relief Services* (Katolik Destek Servisi) <http://www.crs.org/>

yıllarda artarak devam eden bir iş birliği olduğu görülmektedir. Yukarıda belirtilen birçok yardım kuruluşu amaçları çerçevesinde birleşmiş küçük Hristiyan gruplardan oluşmaktadır. Yerel kiliselerin yardım faaliyetleri ile olan irtibatları ve yetim çocukların seçilerek misyoner sisteme dâhil edilmesi gibi konularda birlikte hareket etmektedirler. Bu kurumlar imkânları kısıtlı olan ailelerin çocukları ile ailesini kaybetmiş yetim çocukları Hristiyanlaştırarak misyonerlerin kurduğu sisteme dâhil etmektedirler.

Yetim ve bakıma muhtaç çocukların mağduriyetlerini kullanan misyonerlerin özellikle eğitim alanında birçok faaliyet yürüttüğü bilinmektedir. Pek çok bölgede okulların neredeyse tamamı sadece misyoner kurumlar tarafından inşa edilip desteklenmekte ve buralardaki öğretmenlerin görevlendirilmesi yine misyoner amaçlarla yapılmaktadır. Misyonerlerin çocuklara yönelik çalışmalarında kullandıkları metotlar şu şekildedir:

Eğitim kurumları yoluyla: Yukarıda bahsedildiği üzere, eğitim alanında hassasiyet gösteren misyoner gruplar, yerli halk içerisindeki kimsesiz çocukları seçip onları Hristiyan okullarında dinî eğitime tabi tutarak bölgelerde Hristiyanlığın tohumunu atmaktadır. Yoksul ve yardıma muhtaç bölgelerde misyonerlerin kurduğu okulların eğitim kalitesi diğer okullardan görece daha iyi olduğu için buralardan mezun olan çocuklar kendi toplumlarında daha avantajlı hale gelmektedir. Mağduriyetler sebebiyle başka seçeneği olmayan çocuklar ve aileler, bu şekilde Hristiyan misyonerler tarafından baskı altına alınmaktadır.

Bursiyerlik: Birçok misyoner kurum az gelişmiş ülkelerdeki çocukların eğitimi için burs imkânı sağlamaktadır. Bu burslarla belirli bir kuruma bağlanan öğrenciler, eğitim hayatları boyunca bu kurumlar tarafından yönlendirilmektedir. Burs benzeri finansal yardımlar karşılığında

• *Christian Missionary Alliance*
(Hristiyan Misyonerler Birliği)
<http://www.cmalliance.org/>

• *A Family for Every Orphan* (Her Yetim için Bir Aile)
<http://afamilyforeveryorphan.org/>

Hristiyan kurumlar arasında misyonerlik faaliyetleri ve yetimlere yönelik çalışmalar incelendiğinde bu ikisi arasında son

çocukların ve öğrencilerin bazı faaliyetlere katılmaları istenmektedir.

Yardım faaliyetleri: Eğitim alanı dışında ailesi ve toplumu Hristiyan misyonerler tarafından yardım görmüş çocuklar bu kurumlara sempati duyarak daha fazla yakınlık kurmaktadır. Misyonerlerin bu şekilde kendilerini sevdiğini çocukların Hristiyanlık mesajını kabul etmesi de kolaylaşmaktadır.

Evlat edinme: Özellikle 19. ve 20. yüzyılda yaygın olan evlat edinme pratiği birçok konuda problemli olduğu için bir dönem ülkeler tarafından yasaklanmış olsa da birçok misyoner kurum tarafından halen daha kullanılmaktadır. Özellikle uluslararası evlat edinme hukuku olarak zor hatta imkânsız olmasına rağmen, bu kurumlar etik olarak yanlış olan birçok uygulama ile evlat edindirme çalışmalarında bulunmaktadır. Her ülkenin farklı bir hukuki düzenlemesi olsa da Hristiyanlar evlat edinme

konusunda dinî bir dayanak olarak “Tanrı’nın İsa Mesih’i evlat edindiği gibi zor durumda olan çocukların evlat edinilerek kurtarılması” inancıyla hareket etmektedirler. Evlat edinme konusunda Hristiyanları eleştiren David Smolin, uluslararası evlat edinmenin ahlaki açıdan doğru olmadığını ve Hristiyanların dinî doktrinlerle savunmaya çalıştıkları evlat edinme pratiğinin yine Hristiyanlık dininde kutsal kabul edilen aile ve nesile saygı açısından yanlış olduğunu ifade etmektedir.³⁵

Yetimhaneler açma: Ailesini kaybetmiş ve bakıma muhtaç çocuklar için inşa edilen yetimhaneler, misyonerlerin çalışma alanlarından bir diğerini oluşturmaktadır. Devletlerin yetimhane projelerine sıcak baktığı veya bakıma muhtaç çocuklar için yetimhaneden başka bir alternatif olmadığı durumlarda misyoner kurumlar devreye girerek bu tür çalışmalar yapmaktadır.

Afrika'da Misyonerler

Giriş bölümünde de ifade edildiği üzere Hristiyanlığın son bir asırda dünya üzerinde en hızlı yayıldığı kıta Afrika'dır ve Afrika Hristiyanları sayı açısından Avrupa'yı yakalamıştır. 1900'de Afrika'da 9 milyon Hristiyan yaşarken bugün bu rakam sadece Vatikan'a bağlı kiliselerin verilerine göre 330 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Protestanlar ve diğer mezhepler bu rakamın dışındadır. Afrika'daki Hristiyan nüfusun toplam kıta nüfusunun yarısının üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.³⁶

İHH olarak dünyanın farklı bölgelerinde birlikte çalıştığımız kurumlardan aldığımız verilere göre, Hristiyan misyoner gruplar özellikle çocuklara yönelik yoğun çalışmalar yürütmektedir. Anaokulu seviyesinden başlayarak üniversiteye kadar eğitim alanında destekledikleri çocuklarla Afrika'nın en ücra bölgelerinde misyonerlik çalışmalarının devam etmesini sağlamaktadırlar. Kilise adına kurulan bu tür eğitim kurumları, öğrencilere bulundukları ülkelerin eğitim politikalarına ek olarak dinî eğitim de vermektedir. Ayrıca sağlık hizmetleri vermek için kurulan hastaneler de misyoner kiliselerin bir diğer çalışma alanıdır. Eğitim ve sağlık gibi

insan hayatının iki temel alanında oldukça aktif olan misyonerler, imkânsızlıklar ve mağduriyetler sebebiyle yardıma muhtaç olan yoksul halk arasında rahatça dinî propaganda yapabilmektedir. Örneğin bir Batı Afrika ülkesi olan **Sierra Leone**'de Metodist misyonerlerin yerli çocuklara yönelik çalışmalarını bildiren bir raporda şu ifadeler yer almaktadır:

"Metodistler yoksul bölgelerdeki aileleri ziyaret ederek çocuk ve yetimlere bisküvi, şeker gibi hediyeler verip onlarla oyunlar oynuyorlar. Misyonerler çocuklardan şarkılar söylemelerini ve geleneksel hikâyeler anlatmalarını istiyorlar. Kendilerine sıra geldiğinde ise İsa Mesih'in hikâyelerini anlatarak çocukları kendilerine yakınlştırıyorlar. Bir dahaki ziyaretlerinde ise ailelerin çocuklarını okula göndermelerini karşılığında bütün sorumluluğu alabileceklerini söyleyerek çocukların Hristiyan okullarına gitmesini sağlıyorlar. Ayrıca bakıma muhtaç çocuklar için yetimhaneler inşa ederek çocukların tamamen kendi kontrollerinde büyümesini sağlıyorlar. Metodist okullarında eğitim gören çocuklar, hem Hristiyanlık inancını hem de Batı'nın emperyal ve ırkçı fikirlerini benimsemiş oluyorlar."

Raporda bu tür bir eğitimle büyüyen Müslüman çocukların Hristiyan olduğu bilgisine de yer verilmektedir.

Sierra Leone’de Protestan misyonerler tarafından kullanılan bir başka metot ise yerel halk ile birebir ilişki kurarak toplumu hücre evleri şeklinde yapılandırmaktır. Yeterli sayıya ulaşıldığında bölgeye kilise inşa etmenin kaçınılmaz olması ve kilise çevresinde toplumu kalkındırma çalışmaları yapılması, bu grupların başarılı olmasına sebep olmuştur. Çekirdekten bir Hristiyan toplum inşa etme amaçlı bu gruplar, yerel halkın ihtiyacı olan tarım ve hayvancılık gibi gelir sağlayan projelerle topluma nüfuz etmektedir. Zamanla gelişen Hristiyan kitle kendine ait araziler satın alarak hastane, okul gibi toplum için önemli inşa faaliyetleri üstlenmektedir.

İHH ile bölgeye giden gönüllü gazetecilerden Osman Sağırılı’nın Sierra Leone’deki izlenimleri şu şekildedir:

“Sierra Leone’de misyonerlik faaliyetleri oldukça fazla. %70’i Müslüman olan bir ülkede camiden çok kilise var. Dünyada o kadar Hristiyan ülke gezdim, burada gördüğüm kadar çok kiliseyi hiçbir yerde görmedim. Neredeyse 10 kişiye bir kilise düşüyor. Ülkede 1980 yılına kadar %5 olan Hristiyan nüfus bugün %30’lara dayanmış.

Eski bir papaz olan Mustafa; ‘Burada ne yazık ki Müslümanlar çok fakir durumda. Okulların %80’i misyonerlere ait. 150 yıllık büyük kolejler, şehir merkezlerindeki okullar hep

onların. Eğer bir baba çocuğunu okutacaksa bu okullara göndermek zorunda. Ailesi Müslüman olan fakat yoksulluk ve fakirlik çekenler mecburen misyonerlerin eline düşüyor. İslami şuurun yerleşmemiş olması ve fakirlik en önemli faktör. Sadece bu değil; çocuğunuzu bu okula göndermenizi hâlinde iş bulabiliyorsunuz, devlet dairelerinde adam yerine konuluyorsunuz.’ diyor. Daha sonra öyle bir cümle sarf ediyor ki, altında kalmamak mümkün değil; ‘Biz dinimizi burada kimden öğreneceğiz? Kim elimizden tutacak? Bak şimdi burada adı Muhammed olan çocukları özellikle papaz yapıyorlar. Ailelerine servet veriyorlar; ev, araba ne isterlerse... Onlar çok itibarlı kişiler olarak kabul ediliyor!’³⁷

Batı Afrika’da ülkelerinden **Burkina Faso**’da nüfusun çok büyük bir kısmını çocuklar oluşturmaktadır. Ülke aynı zamanda dünyanın en hızlı büyüyen altıncı nüfusuna sahiptir. Kölelik müessesesinin halen uygulanmakta olduğu ülkede bu durumun en büyük mağduru yine çocuklardır.³⁸ Çocukların yaşam koşullarının oldukça sağlıksız olduğu Burkina Faso’da birçok çocuğun yetimlik sebebi AIDS hastalığı nedeniyle ebeveynini kaybetmiş olmasıdır. Ayrıca ülkede 17.000 çocuğun bu hastalığa yakalandığı belirtilmektedir. 770.000-960.000 arasında çocuk, aile korumasından mahrumdur ve çoğunlukla ekonomik sebeplerle terk edilmiş durumdadır.³⁹

Bu büyük rakama karşılık Burkina Faso'da devlete ait sadece iki yetimhane bulunmaktadır. Bu yetimhanelere devlet tarafından ayrılan ödenek ise çok cüzi miktardadır. Özel yetimhanelerin sayısı ise 68 civarındadır ve buralarda toplam 3.504 yetim ve kimsesiz çocuk barınmaktadır. Bu rakamın 2.215'inin erkek, 1.298'inin kız olduğu bildirilmektedir.

Fildişi Sahilleri'nde de yetim veya kimsesiz çocukların barındığı bazı kurumlar mevcuttur. Ülkenin başkenti olan Abidjan'da biri kız biri erkek olmak üzere iki adet devlet yetimhanesi bulunmaktadır. Yetimhaneler Aile ve

Sosyal İşler Bakanlığı'na bağlıdır. Bunlar dışında kalan çok sayıdaki yetimhane ise misyoner kurumlara aittir. Ülkede bu şekilde büyük küçük onlarca yetimhane vardır. Fildişi Sahilleri'nde yerel kurumların yetimhaneleri olup olmadığına dair bir bilgi mevcut değildir. Ülkede yetim aileleri için devlet tarafından bağlanan yetim maaşı gibi bir sosyal destek veya fon bulunmamaktadır. Devlet yetimhanelerinin fiziksel şartları dışardan bakıldığında ülke kriterlerine göre orta seviyede gözükse de gerçekte ortalamanın çok altındadır. Ülkede misyonerlik faaliyetleri yapan kurumlar, bakımını üstlendikleri çocuklara daha iyi şartlar sunmaktadır. Ancak kendi ikballeri için yetim ve kimsesiz çocukların bakımını üstlenen bu kurumların esas amacı, Müslüman çocukların din değiştirmelerini sağlamaktır. Misyoner yetimhanelerinde kalan başarılı çocuklar, yönlendirme ve meslek edindirme amacıyla bu kurumların bağlı olduğu ülkelere gönderilebilmektedir. Vasat düzeydeki çocuklar içinse durum oldukça vahim olabilmektedir. Ülke şartları göz önünde bulundurulduğunda yetimhanelerden ayrılan çocukların potansiyel hırsız veya fuhuş sektörüne malzeme olmaları kaçınılmaz gibi görünmektedir. Ülkede ayrıca kız çocuklarının para karşılığında evlendirilmeleri de yaygın uygulamalardan biridir. Devlet yetimhanelerinde kalan çocuklar için sosyal ve kültürel faaliyet imkânları olsa da bunlar genellikle Hristiyan âdetlerine göre şekillenmektedir. Ülkede yetimhane çalışması bulunan kuruluşlar çoğunlukla misyoner yapılarıdır. Devlet yetimhanelerinde ilkokul ve ortaokul eğitimi devlet müfredatına uygun olarak verilmektedir. Özel veya misyoner kurumlara ait yetimhaneler ise kendi müfredatlarını uygulamaktadır. Üniversite düzeyinde sosyal hizmetler alanında eğitim veren bir program olmamakla birlikte, devlet müfredatı uygulayan özel okullar liseden sonra yapılan bir tür üniversite sınavından sonra, bu sınavı kazananlar arasından seçtikleri gençlere, yüksek okul düzeyinde eğitim vermektedirler.

Ortadoğu'da Misyonerler

Ortadoğu, nüfus oranına göre belki de yetim çocukların en fazla olduğu coğrafyalardan biridir. Özellikle son bir asırdır Batılı sömürgeciler için ekonomik ve stratejik anlamda çekim merkezi olan Ortadoğu, aynı zamanda etnik ve dinî savaşların, kaos ve kargaşanın da merkezi konumundadır. Irak, Filistin, Suriye ve Yemen gibi bölge ülkeleri hemen her gün şiddet ve katliam haberleri ile gündeme gelmektedir.

Milyonlarca yetimin bulunduğu İslam coğrafyasında yetimler ve yetimhanelerin durumuyla ilgili ciddi adımlar atılması gerekmektedir. Bu konuda en büyük sorumluluk da İslam İşbirliği Teşkilatı'na (İİT) düşmektedir. 57 üyesi bulunan teşkilata bağlı ülkelerin neredeyse her birinde farklı yetimhane uygulamaları mevcuttur. Bu ülkelerin ortak sıkıntısı ise yetimhanelerin problemlili ortamlarıdır. Arap dünyasında yetimhane anlayışı, çocuklara akrabaları tarafından sahip çıkılmasından dolayı yaygın değildir. Ancak bitmeyen savaşlar ve artan şiddet sebebiyle ailelerin, akrabaların tümüyle kaybedilmesi sonucu kimsesiz ve sahipsiz kalan çocuk sayısı hızla artmaktadır.

Suriye'de savaş öncesi dönemde yetimhanelerin durumuna dair bilgilerimiz yetersiz olmakla birlikte savaş sırasında bölgede yetimlere yönelik gerçekleştirilen çok sayıda çalışma olduğunu bilmekteyiz. Özellikle babalarını kaybeden çocukların anneleriyle birlikte ikamet edebilecekleri konteyner kentler veya yetimhaneler kurulması yönündeki uygulamalar, bu konudaki çalışmaların merkezindedir. Suriye'de altıncı yılına giren savaş, beş yılda 10 milyonun üzerinde çocuğu etkilemiştir. Ülkede 5,6 milyon çocuk, günlük hayatlarında şiddet ve sefaletle maruz kalmıştır. 2 milyon çocuk ise hiçbir şekilde yardım ulaştırılmayan bölgelerde yaşam mücadelesi vermektedir. Suriye'de 2,4 milyondan fazla çocuğun okula

gidemediği bildirilmektedir. Savaş sebebiyle tüm dengeleri bozulan ülkede 700.000'i aşkın çocuğun yetim kaldığı tahmin edilmektedir. Bu çocukların çoğu yakınları yanında kamplarda veya emniyetli bölgelerde sığınabildikleri akrabaları yanında, maddi imkânı olanlar ise kiraladıkları evlerde kalmaktadır.

Misyoner kuruluşlar eğitim, sağlık ve nakdi destek projeleriyle mültecilerin hayatlarına nüfuz etmektedir. Bu yapılar eğitim çalışmaları kapsamında mülteci çocukların okullaşma sürecine

ve okulların açılmasında maddi destek vererek öncelikle kendilerine yasal çalışma zemini oluşturmaktadır. Mülteci çocukların ait oldukları değer ve inanç sistemlerini kabul etmekten ziyade, çocuklara seküler ve kendi inançlarının esaslarını içeren fikirleri empoze edici bir programı benimsemektedirler. Bu bağlamda 2. Dünya Savaşı'ndan itibaren faaliyet gösteren *Save the Children*, Suriyeli mültecilerin yaşadığı bütün ülkelerde eğitim desteği adı altında faaliyetlerini sürdürmektedir. Hristiyan ülkelerin mülteci birimleri özellikle bu tür kriz durumlarında faaliyet göstermektedir. Bu bağlamda *IRC* (ABD), *NRC* (Norveç) *DRC* (Danimarka) *CARITAS* (İtalya) *Vatikan Kiliseler Birliği* (İtalya), *GOAL* (İrlanda) vb. kuruluşlar mültecilerin yoğun yaşadığı yerlerde finansal desteklerle kendi amaçları için çalışmaktadır.

Aynı şekilde sağlık alanında ABD, Fransa ve İtalya menşeli kuruluşlar mültecilerin yoğun olduğu bölgelerde faaliyet göstererek sağlık ihtiyaçlarının giderilmesi adı altında birçok uzman doktor ve hemşireyi kendi ülkelerine götürmektedir. Beyin göçünün yaşandığı bu süreçte bu yapılar maalesef yaptıkları

yardımı yerinde yapmayıp dolaylı olarak karşılıklı çıkar ilişkisine dönüştürüp fırsata çevirmektedir.

Yetim koruma çalışmaları kapsamında misyoner kuruluşlar özellikle yetim ailelerini yurt dışına götürme noktasında çalışmalar yapmaktadır. Bu aileler savaş sonrasında dahi ülkelerine geri dönmekten bir şekilde alıkonulmaktadır. Misyonerliğin kullandığı bir diğer yöntem de taşeron STK'lar kurdurup faaliyetlerini bunlar üzerinden gerçekleştirmek şeklindedir.

Filistin'de ise Avusturya merkezli SOS kurumunun Refah'ta bir yetim köyü bulunmaktadır. Bu yetimhaneye 0-12 yaş aralığındaki çocuklar kabul edilmektedir. 75 yetimin kaldığı ve her türlü ihtiyaçlarının karşılandığı merkezde çocuklar 14 yaşına kadar barınabilmektedir. 12 yaşından sonra kız ve erkek çocuklar ayrı yerlerde kalmaktadır. Binalar iki ve tek katlı evler şeklinde olup kompleks içinde spor alanları da bulunmaktadır. Okul, köyün içindedir. Yetimler 14 yaşından sonra ailelerinin yanına döndüklerinde bile üniversite masrafları yurt yönetimi tarafından karşılanmaktadır.

Balkanlar'da Misyonerler

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde misyoner grupların Osmanlı topraklarında yoğun şekilde çalışmalar yaptığı birçok tarihî belge ile bizlere ulaşmıştır. Özellikle Osmanlı içerisinde yaşayan Ermeni ve Bulgarlar gibi Ortodoks Hristiyan halkları hedef alan bu çalışmalar, zamanla Müslüman nüfusa da yönelmiştir. *Amerikan Board of Commissioners for Foreign Missions/ ABCFM*⁴⁰ özellikle Ortadoğu'yu hedef alan bir Amerikan Protestan kuruluştur. 1820'de ilk defa Osmanlı topraklarına ulaşmış olan bu grup, 1850'lerin sonlarına doğru Bulgarlara yönelik çalışmalar yapmak üzere Edirne, Filibe, Eskizagra, Sofya, Somakov gibi şehirlerde misyon istasyonları kurmuştur. Filibe'de erkek çocuklar için, Eskizagra'da kız çocuklar için açtığı okullarla "sözde Hristiyan" (*nominal Christian*) olarak kabul ettikleri Bulgarları Protestanlaştırma çalışmaları yürütmüşlerdir. 1971 yılında Bulgarlar arasında ilk Protestan Kilisesi'ni kuran grup, sonrasında bölgede küçük kiliseler kurmayı ve bu kiliselerin başına yerel halka daha kolay ulaşmak amacıyla

kendi okullarında yetiştirdiği Protestan Bulgarları getirmeyi hedeflemiştir.⁴¹ Osmanlı topraklarında Protestanlaştırma çalışmaları yürüten bu kurumlar Anadolu'da Ermenileri, Balkanlarda ise Bulgarları hedef almıştır. Bu toplulukların Protestanlaşması konusunda hazırladıkları raporlarda ifade edildiği üzere, misyon çalışmaları sadece dinî amaçlı değildir. Amerikalı misyoner H.G.O. Dwight, İstanbul'dan *The Missionary Herald*⁴² gazetesine gönderdiği bir yazıda Bulgarların Protestan olmasının Rusya'nın ve Yunanistan'ın bölgedeki etki gücünü azaltacağını ve Balkanlardaki Bosna, Sırbistan, Arnavutluk gibi yerlere de Amerikan misyonerlik faaliyetlerini ulaştıracağını umut ettiğini ifade etmiştir.⁴³ Ayrıca, ABCFM bölgenin güneyinde misyonerlik faaliyetlerini devam ettirirken kuzeyde de Amerikalı Metodist misyonerlerin çalışmalar yaptığı ifade edilmektedir. Amerikalı Metodist misyoner Albert L. Long 1864 yılında yazdığı mektubunda kendi işlerinin tohum ekmek olduğunu, dağıttıkları kitap ve kitapçıkların bilhassa gençler tarafından

istekle okunduğunu anlatmaktadır. Bulgarca yazılan bu dinî kitapların Bulgar gençler tarafından Rusya'ya da taşındığını ve bu şekilde Protestan grupların Rusya'ya da ulaşabileceğini ifade etmiştir.⁴⁴

19. yüzyılda misyonerlik faaliyetlerinin yoğunlaştığı coğrafyalardan biri olan Osmanlı toprakları içerisinde yer alan Balkan toprakları, Hristiyanlar için önemli bir hedef olmuştur. Osmanlı devletine zarar vermek için Balkanlarda yürütülen misyonerlik çalışmaları günümüze kadar farklı şekillerde devam etmiştir. Yugoslavya Federasyonu'nun dağılmasından sonra Balkanlarda yaşanan iç savaşlar halkın yardım ihtiyacını ve mağduriyetini arttırmıştır. Bu durumu fırsat bilen misyoner örgütler, bölgedeki çalışmalarını genişleterek devam ettirmiştir. Özellikle Müslüman halkların yaşadığı bölgelerde insani yardım ve eğitim alanlarında çalışmalar yapan misyoner kurumların sayısı oldukça fazladır.

Kosova'da nüfusun büyük çoğunluğu Müslüman olmasına rağmen ülkenin başkenti Priştina'da İtalya'nın finansal desteği ile devasa büyüklükte bir katedral olan Rahibe Teresa Katolik Katedrali ve Kültür Merkezi inşa edilmiştir. Oysa ki ülkede Katolik nüfus Müslümanlara oranla çok azdır. Öte yandan Priştina'da Müslümanların ihtiyacını karşılamak üzere hazırlanan bir cami projesi yıllardır beklemektedir.

Arnavutluk'ta devlete ait yetimhanelerin yanı sıra SOS ve ARSIS gibi özel yetimhaneler de bulunmaktadır. Bunlar dışında, farklı vakıflar da ortaokulu bitiren yetimleri liseye devam etmeleri için kendi yetimhanelerine almaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır: Teresa Kardeşler Yetimhaneleri, Dünya İçin Umut Yetimhanesi, Kartalın Kanatları Yetimhanesi. Arnavutluk'ta ayrıca devlet, yetim ailelerine yetim maaşı olarak adlandırılacak bir sosyal destek sağlamaktadır. Ülkede yaklaşık 10 yetimhane olduğu belirtilmektedir.⁴⁵ Aralarında devlet yetimhaneleri, yerel kuruluşların yetimhaneleri ve misyonerler tarafından finanse edilenlerin de bulunduğu bu yetimhanelerin hepsi Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlıdır.

Bosna'da misyoner grupların çalışmaları savaş sonrası dönemde artmıştır. İspanyol misyonerlerin Boşnak çocukları ailelerinden izin alarak İspanya'ya tatile götürdüğü, orada bakıcı ailelerin yanında kalmalarını sağladığı ve bu çocukların Bosna'ya döndükten sonra İspanya'da tanıştıkları ailelerden mektup almaya devam ettikleri haberi Boşnak ailelerin şikâyeti üzerine basında yer bulmuştur.

Yine Soğuk Savaş dönemi sonrasında korkunç savaşı sahne olan diğer Balkan ülkelerinde de dağılan ve yıkılan aileler misyonerlik çalışmalarının hedefi haline gelmiştir.

Asya'da Misyonerler

Dünyanın en kalabalık Müslüman nüfusunu barındıran Asya kıtasında, sömürge ve sonrasını kapsayan dönemin getirdiği problemler ve fakirlik sebebiyle çok sayıda çocuk korumasız kalmıştır. Bundan dolayı kıta genelinde sokak çocukları ve yetimhanelerin sayısı oldukça fazladır. Bu bölgede genel olarak çocukların çok fazla istismara maruz kaldığı herkesin bildiği ama hiçbir tedbir almadığı acı bir gerçektir.

Güneydoğu Asya ve Latin Amerika gibi fakirlik, açlık, organ ve fuhuş mafyaları, iç savaşlar ve misyoner örgütlerin tehdidi altında olan bölgelerdeki çocukların kendi aileleri içinde bile korumasız ve sayılan tehditlerle iç içe yaşamaları sebebiyle bu ülkelerde her bakımdan özenle kurulmuş yetimhanelerin açılması hayati önem arz etmektedir.

Kırgızistan, Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleri arasında ekonomik durumu en kötü olan ülkelere biridir. 2012'ye kadar ülkede siyasi istikrarsızlık devam etmiş, insanların neredeyse %25'i iş bulmak için başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. 2012'deki verilere göre çocukların %85'i okul öncesi eğitime devam edememiştir.⁴⁶

Kırgızistan'da benzer problemler ve reformlara rağmen yetimhanelere gelen çocuk sayısının 2005-2010 yılları arasında bu kurumlardan ayrılanların sayısından daha fazla olduğu kaydedilmiştir. Yetimhaneler; devlet, yerel yönetimler veya özel kurumlar tarafından idare edilmektedir. UNICEF'in 2012'de tamamlamış olduğu bölgedeki araştırmalarında, ülkede 10.908 çocuğun kaldığı 84'ü devlet, 33'ü özel toplam 117 yetimhane bulunmaktadır. Her bir yetimhanede ortalama 355 çocuğun ikamet ettiği belirtilmektedir. UNICEF raporunda Kırgızistan'da 18 yaşını doldurup yetimhaneden ayrılan çocukların büyük çoğunluğunun fiziksel

ve psikolojik sıkıntı ve suistimallerin kurbanı olduğu, %65'inin ise hapisle sonuçlanan suçlar işlediği tespit edilmiştir.⁴⁷

Devlet, genellikle kendi müfredatını tüm yetimhanelerinde uygularken, özel yetimhaneler çocukları eğitim kalitesi yüksek okullara göndererek onların hem eğitim başarılarına hem de sosyal gelişimlerine yardımcı olmaktadır.⁴⁸ Fakat burada misyoner kuruluşların "çocuklar için güvenli ortamlar sağlanması" adı altında gerçekleştirdikleri yoğun çalışmalar, Müslüman nüfus açısından

ayrı bir tehlike arz etmektedir. 2008 yılı itibarıyla 5,2 milyon nüfusu olan Kırgızistan'da, nüfusun %80'ini oluşturan 4.160.000 Müslüman'dan 250.000'inin yoğun misyonerlik çalışmaları sonucu dinini değiştirmiş olabileceği belirtilmektedir. 2009 Ocak ayı raporlarına göre ülkede 364 Hristiyan örgüt faaliyet göstermektedir.⁴⁹

Afganistan'da devlete ait 30, yerel yardım kuruluşları ve misyoner kuruluşlara ait 50 yetimhane bulunmaktadır. Yerel ve misyoner yardım kuruluşlarının kontrolündeki yetimhaneler devlet tarafından dönem dönem denetlenmektedir. Yetimhaneler kız ve erkek yetimhaneleri olarak genelde ayrı ayrı tahsis edilmiş olmakla birlikte, bazı yetimhanelerde kızlar ve erkekler altıncı sınıfa kadar aynı ortamda bulunabilmektedir. Fakat buralarda da kız çocuklar gece yetimhanede kalmayarak evlerine dönmektedir. Yetimhanelerin genel durumu asgari koşulları sağlamaktan uzaktır. Bazı

yetimhanelerin yaşanabilirliğinden söz etmek dahi zordur.

Bangladeş'te 60 milyon çocuk olduğu tahmin edilmektedir. Ülkede 5-14 yaş arası 5 milyon çocuğun çocuk işçi olarak çalışıldığı, 4,8 milyon çocuğun ise yetim veya kimsesiz olduğu, 500.000 çocuğun da sokaklarda yaşadığı bildirilmektedir. Fakirlik ve bunun sonucu olan yetersiz beslenme, doğal afetler, temiz suya erişim imkânlarının kısıtlı oluşu, çocukların nüfus kayıtlarının olmaması sebebiyle devlet yardımlarına ulaşamayışları ve temel ihtiyaçlarını karşılayamamaları; çocuk ve insan tacirleri ile uyuşturucu ve organize suç çeteleri için çok kolay ulaşılabilir hedefler olmaları, hem Bangladeşli hem de ülkede gayriinsani şartlarda yaşam mücadelesi veren Arakanlı mülteci çocukların karşı karşıya kaldığı en önemli problemlerdir. Ülkede eğitim ücretsiz olmasına rağmen çocuklar yukarıda sayılan sorunlardan dolayı eğitim imkânına ulaşamamaktadır.⁵⁰

Endonezya 250 milyon nüfusuyla İslam dünyasının en kalabalık ülkesidir. Ülkede 2012 rakamlarına göre çocuk sayısı 81,3 milyondur. Bu sayının 4,7 milyonunun yetim ve kimsesiz olduğu tahmin edilmektedir. Bir ada ülkesi olan Endonezya'da doğal afetlerin yanı sıra yoksulluk da halkın büyük bölümünün hayatını derinden etkilemektedir. Ülkede çalışmak için yurt dışına giden ailelerden bir kısmı çocuklarını kurum korumasına bırakmaktadır. Endonezya'da 2005 yılında meydana gelen tsunami sebebiyle 170.000 kişinin hayatını kaybettiği, 150.000 çocuğun yetim kaldığı belirtilmektedir. 1945'te kimsesiz çocukları koruma kanunu çıkarılmasına rağmen Endonezya'da devlet, korunmaya muhtaç çocuklara ulaşmada yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple ülkede yerli ve yabancı kuruluşlar kimsesiz çocuklarla ilgilenmektedir. Endonezya, misyoner kurumların en başarılı olduğu ülkeler arasında gösterilmektedir.

Papua, Batı Papua, Açe, Kuzey Sumatra, Batı Sumatra ve Maluku gibi bölgeler, fakirlik oranının yüksek olduğu yerlerdir. Nüfus göz önüne alındığında ise Java Adası çocukların en çaresiz olduğu bölge olarak ifade edilmektedir.

Endonezya'da 8.000 civarında yetimhane olduğu tahmin edilmektedir. Yaklaşık %99'u özel inisiyatifler tarafından kurulmuş olan bu yetimhanelerin işletmesi de bu kurumlar tarafından yapılmaktadır. Endonezya'da bunlar haricinde kayıt dışı yetimhanelerin olduğu da ifade edilmektedir. Pek çok ailenin eğitim giderlerini karşılayamadığı için çocuklarını yetimhaneye verdiği tespit edilmiştir. Yetimhanelerin genelinde olduğu gibi Endonezya'da da çocukların yetimhane görevlilerinden yeterli ilgiyi görmemesi ve bu durumun sebep olduğu manevi yoksunluk önemli bir sorundur. Birçok kurum çocuklarla aileleri arasındaki ilişkileri devam ettirme konusunda çok yetersiz kalmaktadır.⁵¹

İHH Yetim Çalışmaları

İHH İnsani Yardım Vakfı kuruluşundan itibaren 24 yıldır sürdürdüğü yetim çalışmalarına Ramazan, Kurban ve Yetim Dayanışma Günleri'nde eğitim, sağlık vb. sosyal yardım projeleriyle dönemsel ve Yetim Sponsorluk Destek Sistemi ile düzenli yardımlar olmak üzere iki ayrı kategoride devam etmektedir.

İHH bugün;

- 135 ülke ve bölgede 800.000'i aşkın yetime dönemsel destek,
- 56 ülke ve bölgede 85.000 yetime düzenli destek sağlamaktadır.
- Vakfımız 11 ülkede 31 yetimhanede 2.100'ün üzerinde yetime sahip çıkmaktadır.

İHH Yardım Kategorileri

Eğitim: Yetim Sponsorluk Destek Sistemi ile bakımı üstlenilen ya da dönemsel olarak destek gören okul çağındaki çocukların eğitimine destek olunmaktadır. Çocukların geleceğe en iyi şekilde hazırlanabilmeleri için gerekli imkânları sağlamaya çalışan İHH, çocukları yeteneklerine göre üniversite veya mesleki eğitim veren okullarda eğitimlerini tamamlayana kadar desteklemektedir. Eğitim yılı başında yetimlerin kırtasiye, kıyafet vb. okul ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Sağlık: Çocuklara tıbbi bakım ve ilaç hizmetleri sunulmasının yanı sıra gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için sağlık taramaları, aşı, tıbbi malzeme yardımları ve psikolojik destek çalışmaları da yürütülmektedir.

Barınma: Sağlıklı barınma koşullarına sahip olmayan yetim çocuklarımızın güvenli ortamlarda yaşamalarını sağlayacak yetimhaneler inşa edilmekte, anneleriyle yaşayan yetimlerin evlerinin tamir ve tadilatı yapılmaktadır.

Gıda: Çocukların temel gıda ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra Ramazan ve Kurban bayramlarında kumanya dağıtımı ve sosyal yardım çalışmaları yapılmaktadır.

Giyecek: Yetim Dayanışma Günleri, Ramazan ve Kurban dönemlerinde yetim çocuklarımızın ihtiyaçlarını karşılamak üzere "Giyecek Yardım Desteği"nde bulunmaktadır.

İHH Yetim Yardım Sistemleri

Yetim Sponsorluk Destek Sistemi: Yetimlerin maddi olarak himaye altına alınmasını amaçlayan bu sistemde her ay düzenli olarak yapılan bağışlarla yetimlerin eğitim, sağlık, barınma, gıda ve giyecek ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Proje Sponsorluğu: Yetimler için gerçekleştirilen yetimhane/ ev inşası ve tadilatı, sağlık merkezi inşası, barınma yerlerinin tefrişatı, okul mobilyalarının ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması, sağlık hizmetleri vb. proje bazlı çalışmalar kişi, kurum veya kuruluşların sponsorluğuyla yapılmaktadır.

Yetim Yardım Havuzu: Miktarı ne olursa olsun Yetim Sponsorluk

Destek Sistemi ve Proje Sponsorluğu dışında yetimler yararına yapılan her türlü yardım, Yetim Fonu içerisinde bulunan Yetim Yardım Havuzu'na dâhil edilerek yetimhane tadilatları, sağlık hizmetleri, yetimlere yönelik sosyal etkinlikler, bayramlık giysi alımları gibi projelerde kullanılmaktadır.

Yetim Yardım Kategorileri

İHH Yetim Çalışma Bölgeleri

- Savaş bölgeleri, mülteci kampları ve savaşın etkisinin devam ettiği bölgeler
- Doğal afet bölgeleri
- Kronik açlık ve yoksulluk bölgeleri

Düzenli Yardımlar

Yetim Sponsorluk Destek Sistemi ile yapılan yardımlardır. Bu sistemle her yetimin eğitim, sağlık, gıda ve barınma giderlerinin önemli bir kısmı destekçiler tarafından her ay düzenli olarak karşılanmaktadır. 1992 yılından bu yana devam eden yetim çalışmalarımız 2007 yılında Yetim Sponsorluk Destek Sistemi uygulamasının hayata geçirilmesiyle yeni bir ivme kazanmıştır. Yetimlerin himaye altına alınmasını amaçlayan bu sistemde toplanan düzenli bağışlarla

yetim çocuklarımızın eğitim, sağlık, barınma, gıda ve kıyafet ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Dönemsel Yardımlar

İhtiyaç bölgelerinde üç, dört, altı ay veya bir yıl gibi belirli zaman dilimlerinde toplu yapılan yardımlar; Ramazan, Kurban ve Yetim Dayanışma Günleri'nde yapılan yardımlar; eğitim, sağlık, gıda, barınma vb. projeler için yapılan yardımlar dönemsel yardımlar kategorisi içerisinde yer almaktadır. İHH dönemsel yardım kategorileri şöyledir:

1. Eğitim yardımları
2. Sağlık yardımları
3. Sosyal yardımlar
4. Kültürel yardımlar

İHH Tarafından Gerçekleştirilen Yetim Konulu Organizasyonlar

1.Yetim Dayanışma Günleri

İlki 2011 yılında düzenlenen Yetim Dayanışma Günleri, her yılın şubat, mart ve nisan aylarında İHH'nın yetim çalışması yürüttüğü ülke ve bölgelerde gerçekleştirilmektedir. Bağışçı ve gönüllülerin de katıldığı ekiplerle yetim yardım çalışması yapılan ülke ve bölgelerde icra edilen program çerçevesinde, yaşadıkları yerlerde ziyaret edilen yetimlerimiz ve aileleri için eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel destek projeleri hayata geçirilmektedir.

Ziyaret edilen bölgelerde ihtiyaç durumuna göre yetimhanelerin açılması, okul inşası, yetim çocuklara ait evlerin inşaa ve tamirleri, sıcak kış projeleri çerçevesinde yakacak destekleri, gıda, kıyafet, kırtasiye yardımları yapılması, sağlık taraması, battaniye-yatak dağıtımı, yetimhanelerin ihtiyaçlarının karşılanması, yetim ailelerini kalkındırma projeleri kapsamında sağmal inek dağıtımı ve mandıra projesi, tavuk, tavşan, bıldırcın yetiştiriciliği, balıkçı dükkânı, seracılık, nakliye arabası, bakkal dükkânı, pastane,

lokanta, terzi atölyesi, manav, kırtasiye, kumaş boyama, dikiş makinesi, susam öğütme makinesi, mikro kredi ve ziraat projeleri gibi çeşitli yardım destek çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu günlerde ayrıca ziyaretleri gerçekleştiren ekiplerimizin de katılımıyla çocukların ortak paydası oyunlar eşliğinde sevgi ve şefkat bağları daha da güçlenmektedir.

Yetim Dayanışma Günleri, dünyanın çeşitli bölgelerinde bulunan yetimlerle gönüllülerin kaynaşmasına aracı olmanın yanı sıra yetimlik gerçeğine tüm dünyada dikkat çekmek açısından büyük önem taşımaktadır. Hayata tutunmaları için “sizinleyiz” mesajını bizzat kendi ülkelerinde yetim çocuklara vermek ve hayırseverlerin samimi, sıcak selam ve dualarını iletıyor olmak yine Yetim Dayanışma Günleri programlarının hedefleri arasında yer almaktadır.

“Her Sınıfın Bir Yetim Kardeşi Var” kampanyası çocuklarımızı küçük yaşlardan itibaren bilinçli, yardımsever,

2. “Her Sınıfın Bir Yetim Kardeşi Var” Kampanyası

paylaşımcı, başkalarının dertleriyle dertlenen duyarlı insanlar olarak yetiştirebilmeyi esas almaktadır. Bu kampanya; savaş, doğal afet, yoksulluk, hastalık vb. sebeplerle Türkiye veya dünyanın bir başka ülkesinde anne/ babasını kaybetmiş olan çocuklarımızın eğitim, sağlık, gıda, kıyafet, barınma gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması için ülkemizdeki ilköğretim ve lise seviyesindeki öğrencilerin katkı sağlamasını hedeflemektedir.

İlköğretim ve lise düzeyindeki okullarda okuyan öğrencilerin katılabileceği Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı destekli “Her Sınıfın Bir Yetim Kardeşi Var” kampanyası kapsamında çocuklar ve gençler dünyanın herhangi bir yerindeki yetim kardeşleriyle hayatın zorluklarını paylaşarak onların dertlerine bir nebze de olsa ortak olmaktadır.

İHH İnsani Yardım Vakfı, dünyanın farklı coğrafyalarında gerçekleştirdiği yetim çalışmalarını Türkiye halkına anlatmak ve

3. Uluslararası Çocuk Buluşmaları

yetim çocuklar konusunu kamuoyunun gündemine taşımak amacıyla çalışma yaptığı ülke ve bölgelerde desteklediği yetimlerin katılımıyla çocuk buluşmaları gerçekleştirmektedir. Çocukların

sahnelediği performans gösterilerinin yanı sıra yerli ve yabancı sanatçıların sunumlarının ve konuşmaların yer aldığı programlar, canlı yayın aracılığıyla da tüm dünyada milyonlarca kişiye ulaştırılmaktadır.

4. Dünya Yetimler Günü

22 yıldır dünya genelinde edindiği insani yardım tecrübesi ile yetimlere destek olan İHH İnsani Yardım Vakfı, 2013 yılının Aralık ayında İİT ile ortaklaşa olarak “İslam Dünyasında Yükselen Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü” başlığı altında uluslararası bir konferans düzenlemiştir. İslam dünyasının sivil toplum kuruluşlarının üst düzey yöneticilerinin katılımcı olduğu konferansta İHH, savaş, işgal, doğal afet ve kriz bölgelerinde yaşayan yetimlerin karşı karşıya kaldığı sorunların altını çizerek bunlarının dünya gündemine taşınması ve konu ile ilgili bilinçlendirme

çalışmalarına ağırlık verilmesi amacıyla her yıl belirli bir günün Dünya Yetimler Günü olarak idrak edilmesi teklifinde bulunmuştur. Teklif ilk olarak bu toplantıdan altı ay önce yine İHH tarafından İİT’ye sunulmuştur.

Teşkilatın 9-11 Aralık 2013 tarihlerinde Gine’nin başkenti Conakry’de düzenlenen Dışişleri Bakanları Konseyi 40. Oturumu’nda İHH’nın teklifi görüşülmüş ve her yıl Ramazan ayının 15. gününün İslam âleminde Dünya Yetimler Günü olarak idrak edilmesi karara bağlanmıştır. 40. Oturum 1/40 İCHAD numaralı kararın 21. Maddesi’ne göre İİT, bu kararını bünyesinde bulunan bütün sivil toplum kuruluşlarına ve hayır kuruluşlarına iletmiş, onlara Dünya Yetimler Günü’nde uluslararası kamuoyunu yetim gerçeği konusunda bilinçlendirmek üzere harekete geçmeleri ve bu günde yetimlere

yönelik her türlü sosyal projeyi başlatmalarını çağrısında bulunmuştur.

Yetim ve Yetimhane Çalışmaları Konulu İlmî Toplantılar

1. İHH Yetimhane Yöneticileri Toplantısı

İlki 2014 yılında gerçekleştirilen yetimhane yöneticileri toplantılarında, yetimhanede kalan çocuklarımızın fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimleri için gerekli koşulların sağlanması ve yetimhanelerdeki ihtiyaçların tespit edilip giderilmesi gündeme getirilmektedir.

Toplantılarda ayrıca yetimhanelerde görev alacak personelin özellikleri ve çocukların maddi/manevi eğitimleri için müfredat hazırlanması konusu ele alınmaktadır.

2. Yetim Çalıştayı

İHH İnsani Yardım Vakfı'nın öncülüğünde planlanan Yetim Çalıştayı, 12-13 Aralık 2015 tarihinde 25 ülkeden 110 uzmanın katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirildi. "Yetimler, Problemleri, Çözüm ve Stratejiler Uluslararası Çalıştayı" başlığıyla

düzenlenen çalıştayın açılışında Başbakan Yardımcısı Yalçın Akdoğan, Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez, İHH Başkanı Bülent Yıldırım, İslam Kalkınma Bankası Teknik İşbirliği Uzmanı Sabri Er, İslam İşbirliği Teşkilatı İnsani İlişkiler Birimi'nden Dr. Rami İnshasi birer konuşma yaptı. Çalıştay, İslam coğrafyasında yetim çalışmaları yapan sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirmesi ve ortak kararlar alınması açısından büyük önem taşımaktadır.⁵²

Yetimhane Çalışmaları

İHH, ilk yetimhane çalışmasını 2003 yılında Pakistan'da hayata geçirmiştir. Afganistanlı mülteci yetim kız çocuklarına hizmet vermek üzere kurulan MSAL (Muhammadan School of Advanced Learning) Yetimhanesi daha sonra Pakistanlı yetim kız çocukları için de barınma ve eğitim imkânı sağlayan bir merkez hâline gelmiştir.

2003 yılından bu yana yetim çocuklara sıcak bir yuva olan MSAL Yetimhanesi'nin ilk misafirleri bugün eğitimlerine üniversitelerde devam etmektedir. İHH İnsani Yardım Vakfı 2016 itibarıyla 11 ülkede 31 yetimhanede yetim çocuklara destek vermeye devam etmektedir. Hâlihazırda İHH tarafından yaptırılan altı yetimhanenin inşası sürmektedir.

İHH tarafından inşa edilen ve 2016 itibarıyla faaliyetini sürdüren yetimhaneler

1 MSAL Yetimhanesi (Pakistan, 2003)

2 İstanbul Yetimhanesi (Endonezya/ Açe, 2006)

3 Daru'l-İman Yetimhanesi (Bangladeş-Arakan Mülteci Kampı, 2009)

4 Togra Yetimhanesi (Bangladeş, 2009)

5 Rara Eğitim Kompleksi Yetimhanesi (Pakistan, 2009)

6 Hacı Şerefoğlu Yetimhanesi (Filipinler/Moro, 2010)

7 Bursa Emir Sultan Yetimhanesi (Pakistan, 2011)

8 Konya İHH Yetimhanesi (Tayland/Patani, 2011)

9 Şifa Yetimhanesi (Tayland/Patani, 2011)

10 İstanbul-Kâbil Kardeşlik Yetimhanesi (Afganistan, 2013)

11 Babu'l-Amman Yetimhanesi
(Bangladeş, 2013)

12 Darussaadet/Fatih Sultan
Mehmet Yetimhanesi (Bangladeş,
2013)

13 Sargoda Yetimhanesi (Pakistan,
2013)

14 Anadolu Yetim Kompleksi
(Somali, 2013)

15 Miyase Daniş Yetimhanesi
(Tayland/Patani, 2013)

16 Şifa Yetimhanesi (Burkina Faso,
2014)

17 Sultan Abdülhamit Han
Yetimhanesi (Bangladeş, 2014)

18 Daru'l-Erkam Yetimhanesi
(Pakistan, 2014)

19 Yaşar Zerdali Yetimhanesi
(Tayland/Patani, 2014)

20 Furkan Kesik Yetimhanesi
(Tayland/Patani, 2014)

21 Ali Ramazan ve Hatice Üstünsoy
Yetimhanesi (Nepal, 2014)

22 Barbaros Yetim Eğitim Merkezi
(Etiyopya, 2014)

23 Bahattin Yıldız Yetimhanesi
(Bangladeş, 2015)

24 Ferah Yetimhanesi (Uganda,
2015)

25 Gilgit Yetimhanesi (Pakistan,
2015)

26 Uğur Süleyman Söylemez
Yetimhanesi (Filipinler/Moro, 2015)

27 İtfaiyeciler Yetimhanesi (Patani/
Tayland, 2015)

28 Muzaffergarh Yetimhanesi
(Pakistan, 2015)

29 Esma Biltacı Yetimhanesi
(Bangladeş, 2016)

30 Muhammed Enes Yetimhanesi
(Bangladeş, 2016)

31 Bursa İnegöl Yetimhanesi
(Bangladeş, 2016)

Sonuç

- Misyonerlik çalışmaları Batılı devletlerin emperyal hedefleri ile uyumludur ve birlikte yürümektedir. 15. yüzyıldan itibaren başlayan sömürgecilik faaliyetleri sadece ülkelerin ekonomik kaynaklarını sömürmekle kalmamış, “halkların medenileştirilmesi” adı altında bir Hristiyanlaştırma çalışması olarak da görülmüş, medeni milletlerin Hristiyan olmaları gerektiği anlatılmış, sömürüye maruz kalan memleketlerin sadece yer altı ve yer üstü zenginlikleri değil inançları da sömürülmüştür.

- Misyoner örgütler dünya üzerinde çok yaygın ve geniş bir hizmet yelpazesıyla genellikle insanların fakir ve eğitim anlamında geri bulunduğu memleketlerde çalışmalar yapmaktadır. Mahrumiyet yaşanan alanlarda çalışmalar gerçekleştirerek Hristiyanlık misyonunu tamamlamaya, insanları kendi dinlerine katılmaya davet etmektedirler. Sömürgeciliğin ayrılmaz bir parçası olan misyonerlik faaliyetleri bugün hâlâ dünyanın birçok bölgesinde yardıma muhtaç insanların çaresizliği ve zaafılarından bulundukları ülkelere nüfuz etme aracı olarak kullanılmaktadır.

- Batı ülkelerinde insanlar hızla Hristiyanlık inancıyla uzaklaşıp kiliseler bir bir kapanırken, hatta bazı ülkelere ateist nüfus Hristiyan nüfusu geride bırakırken, misyoner örgütlerin başta Afrika ve Asya kıtaları olmak üzere tüm dünyada insanları Hristiyanlığa davet etmeleri, gerçek emellerini açıkça ortaya koymaktadır. Zira iddia ettikleri gibi mesele sadece samimi bir iman hatırlatması ise, neden yanı başlarından başlamak yerine binlerce kilometre uzaktaki halkları tercih etmektedirler?

- Asıl olan çocukları yetim bırakan savaşlara engel olmak ve sınırsız silah üretimini durdurmak iken, insanları daha da yoksullaştıran bu savaş makinelerinin karşısında yer

alan ve yoksulluğun giderilmesi için mücadele eden neredeyse hiçbir misyoner örgüt bulunmamaktadır. Bu örgütler devletlerinin beşinci kol çalışmalarını yürütme adına savaş ve yoksulluk mağduru ülkelere faaliyetler gerçekleştirmektedir.

- Balkan coğrafyasında yer alan hiçbir ülkede Müslümanların oranının %10'u aşmaması için gizli ajandalar bulunmaktadır. Bu durum, yüzlerce misyoner örgütün çalışmalarına ilave olarak Srebrenitsa ve Orohovaç gibi onlarca katliama bu nedenle mi göz yumuldu sorusunu akla getirmektedir.

- Misyoner örgütler görüntüde insani yardım, kültürel aktiviteler, eğitim ve sosyal çalışmalar gibi başlıklar altında dünyanın tamamında yaygın bir şekilde çalışabilmektedir.

- Misyoner yapılar yetim çocuklara yönelik eğitim merkezleri ve yetimhaneler inşa etmekte; buralarda fiziksel olarak Asyalı veya Afrikalı ama düşünce, hissiyat ve dünyaya bakış olarak Batı düşünce ve inancına hizmet eden nesiller yetiştirmektedirler.

- Misyoner örgütler yetimhaneler kurmak suretiyle çocukları Hristiyanlaştırdıkları gibi, evlat edindirme ve koruyucu aile programlarıyla da misyonlarını gerçekleştirmektedirler.

- Her sene binlerce yetim çocuk yasal veya yasa dışı yollarla topraklarından, öz kültürlerinden ve çoğu zaman inançlarından kopararak Batılı ailelere evlatlık verilmektedir.

- Bu örgütler genel itibarıyla hedef ülkelerin sivil toplum kuruluşları prosedürüne tabii olarak yapılanmalarını gerçekleştirirlerken, çoğu zaman denetim eksiklikleri ve ilgili devlet kurumlarının “ilgisizliğinden” doğan boşluklardan yararlanarak faaliyetlerini rahatça yürütebilmektedir.

- Bugün İslam coğrafyası genelindeki yetimhane yapılanmasının öncelikle İslami kaygı ve hassasiyetlerle pek uyumlu olmadığı, çoğu savaş ve fakirlik içerisinde olan bu coğrafyalardaki sahipsiz çocukların büyük bölümünün devlet korumasından yoksun olduğu, devlet yetimhanelerinin sahipsizliğinin içler acısı bir durum sergilediği görülmektedir.

- Misyonerlerin faaliyette bulundukları ülkelerde en başarılı oldukları alanlar okullar (eğitim) ve yetimhanelerdir. Birçok ülkede okul ve eğitim imkânlarının kısıtlı olması sebebiyle insanlar -bazen çocuklarının isimlerini bile değiştirmek zorunda kalarak- çocuklarını misyoner okullarına göndermeye mecbur kalmaktadır. Ayrıca AIDS, bulaşıcı hastalıklar ve yoksulluk gibi nedenlerle yetim ve korumasız kalan çocuklar da misyoner kuruluşların açmış oldukları yetimhanelere ve yatılı okullara yerleştirilmektedir.

- İslam ülkelerinde bu tür inanç sömürüsü yapan kurumların faaliyet alanları ve çalışma yöntemleri konusunda insanların uyarılması, çoğu yerde serbestçe yapılan misyonerlik faaliyetlerine müsaade edilmemesi gerekmektedir.

- Toplum içerisindeki sosyal dokuyu değiştiren ve aynı toplumda yaşayan insanları inanç, anlayış, toplumsal değerler ve statü farkları ile ayrıştırmaya yönelik çalışmalar yapan misyoner örgütlere karşı önlem alınması ve toplumların bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

- Yetimhanelerin kurulması ve mevcutların idamesi için gerekli olan finansal desteğin sağlanması ve mesleki yeterliliğe sahip personelin istihdamına dikkat edilmesi gerekmektedir. Zira bu yönlerden sahipsiz kalan yetimhaneler misyonerlerin hedefleri arasında bulunmaktadır.

- Müslümanların azınlık olarak bulundukları coğrafyalarda, yetim ve yetimhanelerle ilgili bilincin artırılması gerekmektedir. Zira siyasi anlamda bir temsiliyetin neredeyse hiç olmadığı bu ülkelerde, misyoner örgütler faaliyetlerini çok rahat yürütebilmektedir.

- Yetimhanelerle çok yönlü olarak ilgilenebilecek (eğitim, sağlık, gıda, sosyal faaliyetler vb.) müesseseler oluşturularak misyoner kurumların bu alanlardaki boşluklardan faydalanmasının önüne geçilmesi gerekmektedir.

- Yetimhanelerde bulunan çocukların temel ahlaki ve dinî prensiplere uygun şekilde yetişmeleri için eğitimlerine önem verilmesi gerekmektedir. Ayrıca çocukların mesleki beceri edinebilmeleri ve üniversite tahsillerinin sonuna kadar desteklenmeleri için de gerekli çalışmaların yürütülmesi zorunludur. Zira bu çocuklar ancak bu yolla hem kendilerine hem de toplumlarına faydalı bireyler olarak yetişebileceklerdir.

- Misyoner örgütler özellikle Aziz Pavlus öğretisi gereği birçok coğrafyada faaliyetlerini sinsice yürütmekte, hatta bazen çalışmalarını yerel kurumların maskeleri arkasında devam ettirmektedirler. Bu konuda halk, STK ve devlet kurumlarının dikkatli olması gerekmektedir.

- İslam dünyasında İİT bünyesinde misyoner örgütleri tanıma ve tespit için bir bilgi bankası oluşturulması zarureti vardır. Zira hangi coğrafyalarda hangi misyoner kurumların hangi faaliyetleri gerçekleştirdiğinin bilinmesi, bunlara karşı alınacak tedbirlerin belirlenmesinde büyük önem arz etmektedir.

- İslam dünyasındaki yetimhanelerin konumları ve durumlarıyla ilgili olarak bir envanter çalışması yapılması, misyoner örgütlerin faaliyetlerine karşı risk altındaki yetimhane yöneticilerinin bilgilendirilmesi

ve ihtiyaç duyulan desteğin sağlanması zorunluluk arz etmektedir.

- Yetimhanelere bağlı faaliyet yürütmekte olan okul, etüt salonu ve benzeri eğitim kurumlarının desteklenmeleri gerekmektedir.

- İİT bünyesinde uluslararası hizmet verecek olan Uluslararası Sosyal Hizmetler Müdürlüğü kurulması bu konudaki önemli bir ihtiyacı giderecektir.

- İslam dünyasındaki bütün yetimhanelerde kullanılacak özel bir logo hazırlanması ve bu logonun bulunduğu yetimhanelerin Uluslararası Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlanması gerekmektedir.

- İslam Kalkınma Bankası'nın "Yetim ve Yetimhaneler Özel Fonu" oluşturması ve İslam ülkelerinin bu fona ekonomileri ölçüsünde katkıda bulunmaları gerekmektedir.

- Yetimhanelerin finansal açıdan zorluk yaşamamaları için sürekli gelir getirme kapasitesine sahip vakfiyeler oluşturulmalıdır. Bu vakfiyeler İslam dünyasının ekonomik durumu iyi olan STK'ları tarafından oluşturulabileceği gibi İslam Kalkınma Bankası tarafından da deruhte edilebilmelidir.

- Misyoner örgütlerle mücadele anlamında özellikle bu alanda tecrübeli olan kurumların deneyimlerini aktarabilecekleri seminer programları ve çalıştaylar gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.

- Misyoner örgütlerin çalışmaları ve özellikle yetim ve yetimhanelerle ilgili faaliyetlerine dair literatür ve araştırma eksikliğinin giderilmesi gerekmektedir. Bu konuda hemen hiçbir ciddi akademik çalışma bulunmamaktadır. İİT bünyesinde İslam Dünyası Yetim Araştırmaları Merkezi oluşturulması bu konudaki büyük eksikliği giderecektir.

İHH Yetim Çalıştayı Nihai Bildirgesi

Yetimler İçin Daha Fazla İşbirliği

I. Dünya Savaşı'ndan itibaren başlayan ulus devletleşme sürecinin özellikle Afrika ve Ortadoğu coğrafyasında bir nihayete eremeyişi, diğer coğrafyalarda ise azınlık sorunlarına neden oluşu, akabinde yaşanan Soğuk Savaş ve 11 Eylül süreçlerinin bilhassa bu bölgelerdeki istikrarsızlığı körüklemesi, özellikle İslam dünyasının toplum yapısını alt üst etmiş ve gelecek nesilleri âdeta güvensiz yarınlara mahkûm hale getirmiştir. Yaşanan savaş ve çatışmalarda çocuklar biricik koruyucuları olan ebeveynlerini, ailelerini, akrabalarını kaybetmiş, aile/akraba korumasından mahrum kalmıştır. İslam dünyasının en kıymetli sermayesi, yarınları olan bu çocuklar, Müslüman halkın özverisine, bu bölgelerde faaliyet gösteren yerel veya uluslararası Müslüman yardım kuruluşlarının ulaşabildikleri kadarının yardımına ya da kötü niyetli odakların eline bırakılmıştır. Ne yazık ki İslam dünyasındaki mevcut idareler, yarınları olan çocukları için koruyucu önlemler almak yerine, büyük bir basiretsizlik göstererek kendi iktidarlarını sürdürme

uğruna toplumlarının geleceklerini karanlık bir dünyanın insafına terk etmiştir.

Sivil toplum kuruluşları, savaşların şiddetinin her geçen gün daha da arttığı İslam dünyasında, bu baş edilmesi imkânsız hale gelen problemler karşısında çocukların hiç değilse barınma ve maddi ihtiyaçlarını gidermeye yönelik günü kurtaran projeler gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ancak yaşadıkları ağır travmalar sebebiyle ciddi sorunlarla mücadele eden bu çocukların manevi ve psikolojik olarak korunup rehabilite edilebilmeleri için kapsamlı ve uzun vadeli projelerin bir an önce hazırlanıp hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Ulaşılabilen çocukların yanında korumasız durumdaki milyonlarca çocuk ya misyoner örgütler, insan tacirleri, organ mafyaları gibi kötü mihrakların eline geçmekte ya da çocuk asker olarak savaş meydanlarına sürülmektedir. Kısa süre önce yapılan bir açıklama, korumasız çocukların akıbetine dair endişeleri arttırmaktadır. Buna göre son dönemde Avrupa'ya

geçiş yapan 10.000 çocuğun kayıp olduğu tespit edilmiştir. Bunlara son olarak Almanya'da 18 yaş altı 5.835 çocuğun ortadan kaybolduğu haberleri de eklenmiştir.

Devletlerin bu alanda yaşanan problemlere müdahale etme ehliyeti ve sorumluluğunun git gide kaybolduğu bir dünyada, insan kaçakçıları, misyoner yapılar ve diğer şer odakları faaliyetlerini rahatça sürdürebilmektedir. Son derece güçlü olan bu yapılarla mücadelede özellikle Müslüman STK'lara çok büyük sorumluluk düşmektedir. STK'lar bilhassa yetim ve kimsesiz çocuklara yönelik faaliyetlerinde ortak bir çatı altında hareket ederek güçlerini birleştirmelidir. Tek tek STK'ların gücünü aşan bu mihraklara ve yaşanan sorunlara karşı ortak çalışmalar yapılarak, günü kurtaran acil yardım çalışmalarının dışında, kalıcı yardım destek projelerinin ivedilikle hayata geçirilmesi gerekmektedir. İşte bu zarurete binaen 12-13 Aralık 2015 tarihlerinde İstanbul'da yaklaşık 100

katılımcı ve 42 partner kurumun iştiraki ile gerçekleştirilen yetim çalıştayında ortaya konan önemli gündem maddeleri aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır.

Uluslararası düzeyde yapılacak çalışmalar

- Savaş, açlık, göç gibi hususlarda BM, İİT, ASEAN ve benzeri uluslararası kuruluşlarda lobi çalışmaları yapılması
- İİT bünyesinde Yetim Çalışmaları Konseyi oluşturulması
- Öncelikli kriz bölgelerinin belirlenmesi ve bu bölgelere yönelik projeler geliştirilmesi
- Azınlık bölgelerinde yetimlerle ilgili faaliyet gösteren STK'ların çatı kuruluşlar aracılığıyla çalışmalar yapması, var olan çalışmaların etkinliğinin ölçülerek geliştirilmesi, İİT'nin ilgili birimlerinin STK'lara bu konuda yardımcı olması
- İnsan tacirlerinin, mafyaların, illegal çalışmalarda bulunan legal yapılanmaların hangi bölgelerde yoğunlaştıkları ve metotları üzerine çalışmalar yapılarak eylem planları oluşturulması, bu konuyla ilgili olarak sivil toplum kuruluşları ve bunların ilgili devletlerle aralarındaki iş birliğini artırıcı toplantı ve çalışmalar yapılması
- Dünya Yetim Günü olarak ilan edilen Ramazan'ın 15'inde tüm üye ülkelerde

konuya dair bilinçlendirme programlarının düzenlenmesi, üst düzey toplantılar yapıp belli periyotlara yayılmış projelerin hayata geçirilmesi

- Uluslararası anlamda geçerliliği olacak bir yetim hakları bildirgesi oluşturulması

- Uluslararası düzeyde devlet adamlarının, kanaat önderlerinin, toplumda yer etmiş önemli şahsiyetlerin, yetim çocukların sorunlarını gündeme getirmede ve çözümünde etkin olmalarının sağlanması, “yetim elçisi” unvanı ile yetimler konusunda daha geniş kitlelere ulaşılması ve bilinçlenmenin uzun vadeye yayılmasının sağlanması

- Bağışçı kurumlar ortaklığında yetim ve kimsesiz çocuklar konusunda bir araya gelmiş bütün STK’ların bu alandaki çalışmalarını için özel fonların oluşturulması

- İİT bünyesinde İslam ülkeleri Uluslararası Sosyal Hizmetler Müdürlüğü kurulması, bu yapının devlet güvencesinde tüm İslam ülkelerine hizmet verebilir olması ve tecrübe paylaşımında bulunmasının sağlanması

- Yetimhane denetimleri için İİT bünyesinde sosyal hizmet görevlileri ve psikologlardan oluşan ortak bir birimin kurulması

Eğitim programları

- Uluslararası düzeyde eğitimcilerden, sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve pedagoğlardan oluşan bir heyet gözetiminde STK’ların hedef kitlesi olan mağdur yetim çocuklar için eğitim programları oluşturması

- Yetim çocuklara yönelik her türlü tehdide karşı eğitim programları ve seminerler düzenlenmesi; anneleri, yanlarında kaldıkları akrabaları veya ikamet ettikleri yetimhanelerdeki sorumlulara yönelik bilgilendirici eğitim programları gerçekleştirilmesi

- Suç şebekelerinin eline düşmüş, ucuz işçi olarak veya çocuk asker olarak kullanılmış yetimlerin rehabilitasyonu ve bundan sonraki yaşamlarında desteklenmeleri için rehabilitasyon ve eğitim programları düzenlenmesi

- Yetim ve kimsesiz çocuklara yönelik toplumsal bilincin artırılması için her meslek gurubundan bu alanda çalışma yapacak kişilere ve özellikle ilgili STK

yetkililerine yönelik eğitim programları düzenlenmesi

- İslam ülkelerindeki üniversitelerde sosyal hizmet bölümleri ve ilgili yeni fakültelerin kurulması, bu yapıların hazırlıklarının akademik bir ekip moderatörlüğünde planlamasının yapılması

- Yetim projelerinin geliştirilmesi ve daha etkili bir hale getirilmesi için yetim çocuklarla ilgili faaliyet gösteren STK'lara yönelik uluslararası düzeyde oluşturulacak eğitim heyetlerince programlar düzenlenmesi

- İslam ülkelerinde yetimhanelerin işlevi, işleyiş sürecinde karşılaşılan problemler ve bunların nedenlerinin incelenerek çözüm yollarının ortaya konulması

Akademik çalışmalar

- STK'ların yetim çalışmalarıyla ilgili yeterlilik ve kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik AR-GE çalışmaları yapılması, karşılaşılan krizler/bunalımların etüd edilmesi, bunlara yönelik analiz ve problem çözme çalışmaları yapılması, çalıştaylar düzenlenmesi

- Yetim çalışmalarında devlet ve STK'ların görev paylaşımına dair ilmî çalışmalar yapılması

- STK'ların yetim çalışmaları sırasında çocukların psikososyal gelişimleri konusunda gözetmeleri gereken hususlar ve çalışma metodlarına dair ilmî çalışmalar yapılması

- Savaş ortamında ailelerini kaybeden çocukların durumuna dair ilmi çalışmalar yapılması

- Tüm dünyada faaliyet gösterecek bir Yetim Araştırmaları Merkezi kurulması

Yetimhane çalışmaları

- Genel olarak çok zor şartlar altında işletilen, çok kötü koşullardaki yetimhanelere yönelik bölgesel düzeyde iyileştirici tedbirler alınması

- Yetimhanelerde verilen hizmetin kalitesinin artırılması için yetim çalışmalarında aktif görevli olanlara, "yetimhane çalışanlarının zorunlu eğitim ve etik standartlarına göre yetiştirilmesi" konulu eğitiminin verilmesi

- Yetimhanelerin ekonomik sorunları göz önünde bulundurularak her yetimhane için alternatif gelir kaynakları, vakfiyeler veya döner sermaye işletmeleri gibi projeler üretilmesi

- Yetimhanelerde kalan travmalı çocuklarla ilgili hazırlanan psikolojik

destek ve rehabilitasyon çalışmalarının devlet destekli olarak yürütülmesi için projeler geliştirilmesi

- Yetimhane yönetimine dair el kitaplarının ivedilikle hazırlanması

Yetimler için öncelikli olarak gerçekleştirilmesi gereken projelerin kapsamı

- Yetimlerin öncelikle aile veya akrabalarının yanında desteklenmelerini sağlayacak projeler geliştirilmesi, mevcut yetim destek çalışmalarının çocukların kendi ayakları üzerinde durana kadar sürdürülebilirliğini sağlayacak yeni projeler oluşturulması
- Savaş kurbanı olan yetimlere yönelik başta psikolojik destek (travma merkezleri) ve sağlıklı barınma ortamlarının teminini sağlayacak projeler geliştirilmesi
- Yetim çalışmalarının genişletilmesi ve geliştirilmesi için yetim çalışanları yapan sivil toplum kuruluşlarının düzenli olarak belirli periyotlarla bir araya gelmesi, ortak projeler hazırlanması
- Tüm dünyada yetimler konusunda duyarlılığın artırılması için her yaş ve meslek grubundaki insanları kapsayıcı projeler geliştirilmesi

- Yetim anneleri veya çocukları himaye eden diğer aile bireyleri için eğitim ve iş yaşamında pozitif ayrımcılıklar içeren projeler geliştirilmesi

- Özellikle misyoner örgütlerin yetim ve yetimhane çalışmaları hakkında toplumların bilinçlendirilmesi, kötü niyetli yapıların çalışmalarının önüne geçilebilmesi için yasal müeyyidelerin belirlenmesi ve uygulanması

- Yetim büyümüş çocukların üniversite eğitimleri için devletlerin ve kurumların özel burs fonları oluşturmalarına yönelik projeler hazırlanması

- Çocuklara sağlık alanında daha geniş çaplı desteklerin sunulduğu projeler geliştirilmesi

- Özellikle madde bağımlısı çocuklar için özel rehabilitasyon programları uygulanmasına yönelik projeler gerçekleştirilmesi

- Koruyucu aile ve evlat edinme sisteminin İslami çerçevesinin topluma anlatılması ve bu konuda ailelerin teşvik edilmesi

Sonnotlar

1. PEW Araştırma Merkezi, Demografik Araştırmalar Departmanı, <http://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/>
2. Brain C. Wilson, *Christianity*, London: Routledge, 1999.
3. Gazi Erdem, "Misyonerlik ve Misyonerlerin Çalışma Metotları" *Diyanet İlmi Dergi*, Cilt 38, Sayı 2, Yıl 2002.
4. Doç. Dr. Şinasi Gündüz, "Misyonerlik ve Hristiyan Misyoner" *Diyanet Dergisi*, Cilt 38, Sayı 2, Nisan, Mayıs, Haziran 2002, http://ktp.isam.org.tr/pdfdrdrg/D00033%5C2002_c38%5C2002_c38_2/2002_c38_2_GUNDUZS.pdf
5. PEW Araştırma Merkezi, "Dünyada Hristiyan Nüfus ve Dağılımı Raporu" 2010, <http://www.pewforum.org/2011/12/19/global-christianity-exec/>
6. Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ankara: Ocak Yayınları, 1993.
7. İkinci Vatikan Konsülü'nde ilan edilen belgelerden biri olan *Nostra Aetate*, hususi olarak Müslümanlar ile ilişkileri değerlendirmektedir, bk. http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_en.html
8. İkinci Vatikan Konsülü deklarasyonları için bk. http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/index.htm
9. Şinasi Gündüz, "Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerler", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2002.
10. *Eskatoloji* (Yunanca *ἐσχατος* yani "son" sözcüğünden) teoloji (dinbilim) ve felsefenin bir bölümüdür. Dünyanın sonu ile ilgilenir.
11. Erdem, "Misyonerlik ve Misyonerlerin Çalışma Metotları".
12. http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cevang/documents/rc_con_cevang_doc_20000508_tomko-opere-missionarie_en.html
13. Benzer ifadeleri içeren İncil ayetleri için bk. 1 Kor. 6: 12, 10: 23, 10: 33.
14. Monofizit ve Diyofizit Doğu kiliseleri; Süryaniler, Ermeniler, Nasturiler.
15. *Interpretatio Christiana*: Yerel kültürlerin, özellikle putperest kültürlerin misyonerler tarafından Hristiyan doktrinlerle açıklanmaya çalışılması. Böylelikle halkların Hristiyanlaştırılması için daha sorunsuz bir doktrin oluşturulur.
16. Sir Charles Eliot, *Turkey in Europe*, London, 1908.
17. Gündüz, "Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerler".
18. Wilson, *Christianity*.
19. Celal Öney, "Amerikan Board ve Sason Ermeni İsyanının Amerika'da Propaganda Aracı Olarak Kullanılması", *Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1: 1, Batman Üniversitesi, (2012).

20. Alponsus Pluth, Carl Koch, *The Catholic Church: Our Mission in History*, Minnesota: Saint Mary's Press, 1985.
21. Resul Çatalbaş, "Anglikan (İngiliz) misyoner teşkilatlar," *Journal of Faculty of Theology of Bozok University*, 2, 2 (2012/2).
22. J. Walz, "Muhammad and the Muslims in Thomas Aquinas", *Muslim World*, No. 66, 1976.
23. Ahmed Hamdi Paşa'nın hayatı ve eserleri için bk. *Misyoner: İngiliz Misyoneri Nasıl Yetiştiriliyor?*, sadeleştiren M. Cemal Sofuoğlu, İzmir: Tıbyan Yayıncılık, 2007, s. 167.
24. Ahmed Hamdi Paşa, *Misyoner: İngiliz Misyoneri Nasıl Yetiştiriliyor?*.
25. Mehmet Ali Doğan, *Misyonerlerin Osmanlı Bulgarları Hakkındaki Yazılarından Örnekler*, İstanbul: Doğu Kitabevi, 2013.
26. Gündüz, http://ktp.isam.org.tr/pdfdrg/D00033%5C2002_c38%5C2002_c38_2/2002_c38_2_GUNDUZS.pdf
27. <https://cafo.org/>
28. <http://www.sos-childrensvillages.org/>
29. <http://www.worldwithoutorphans.org/>
30. Yuhanna İncili, 10: 10.
31. <http://www.worldvision.org/>
32. <http://www.compassion.com/>
33. <http://worldorphans.org/>
34. <http://www.samaritanspurse.org/>
35. David M. Smolin, "Of Orphans and Adoption, Parents and the Poor, Exploitation and Rescue: A Scriptural and Theological Critique of the Evangelical Christian Adoption and Orphan Care Movement", Samford University, 2012.
36. Gündüz, http://ktp.isam.org.tr/pdfdrg/D00033%5C2002_c38%5C2002_c38_2/2002_c38_2_GUNDUZS.pdf
37. <http://afrika.ihh.org.tr/tr/main/publications/seyahatname/3/yetimler-ulkesi-sierra-leone/83>
38. http://en.wikipedia.org/wiki/Burkina_Faso
39. <http://www.soschildrensvillages.ca/burkina-faso>
40. *Amerikan Board of Commisioners for Foreign Mission* kuruluşu ve bu teşkilatın Ortadoğu'daki misyonerlerin faaliyetlerinin başlangıcı hakkında geniş bilgi için bk. Mehmet Ali Doğan, "From New England into New Lands: The Beginning of a Long History," *American Missionaries and the Middle East: Foundational Encounters*, (ed. Mehmet Ali Doğan ve Heather J. Sharkey), Salt Lake City: University of Utah, 2011.

41. Doğan, *Misyonerlerin Osmanlı Bulgarları Hakkındaki Yazılarından Örnekler*.
42. *The Missionary Herald*, Boston merkezli ABCFM kuruluşunun resmî gazetesidir.
43. H.G.O. Dwight, "European Turkey as a Field of Christian Missions", *The Missionary Herald*, 54: 20 (Ekim 1858): 322-324.
44. Albert L. Long, "Bulgaria", *Christian Advocate and Journal*, 39:18 (5 Mayıs 1864).
45. <http://www.adoptionworx.com/photo.html>
46. http://www.unicef.org/about/annualreport/files/Kyrgyzstan_COAR_2012.pdf
47. <http://www.irinnews.org/report/79488/kyrgyzstan-move-to-keep-orphans-out-of-institutions>
48. <https://iwpr.net/global-voices/kyrgyz-state-orphanages-offer-bleak-future>
49. <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuilah/article/viewFile/1023014531/1023013746>
50. <http://www.soschildrensvillages.ca/bangladesh#sthash.FiXB3634.dpuf>
51. http://www.unicef.org/indonesia/Child_Poverty_and_Disparities.pdf
52. Çalıştay kararları bölüm sonunda tam metni ile yer almaktadır.

iNSAMER

İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
HUMANİTARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Büyük Karaman Cd. Taylasan Sk.
No.3 Fatih - İstanbul - Türkiye
Tel: 0212 631 21 21 • www.ihh.org.tr
www.ihhakademi.com